

the 1990s, the number of people in the world who are undernourished has increased from 600 million to 800 million.

There are a number of reasons for this. One is that the population of the world has increased from 5 billion to 6 billion.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

One of the main reasons for this is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

One of the main reasons for this is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

One of the main reasons for this is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

One of the main reasons for this is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

One of the main reasons for this is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

One of the main reasons for this is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

One of the main reasons for this is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

One of the main reasons for this is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

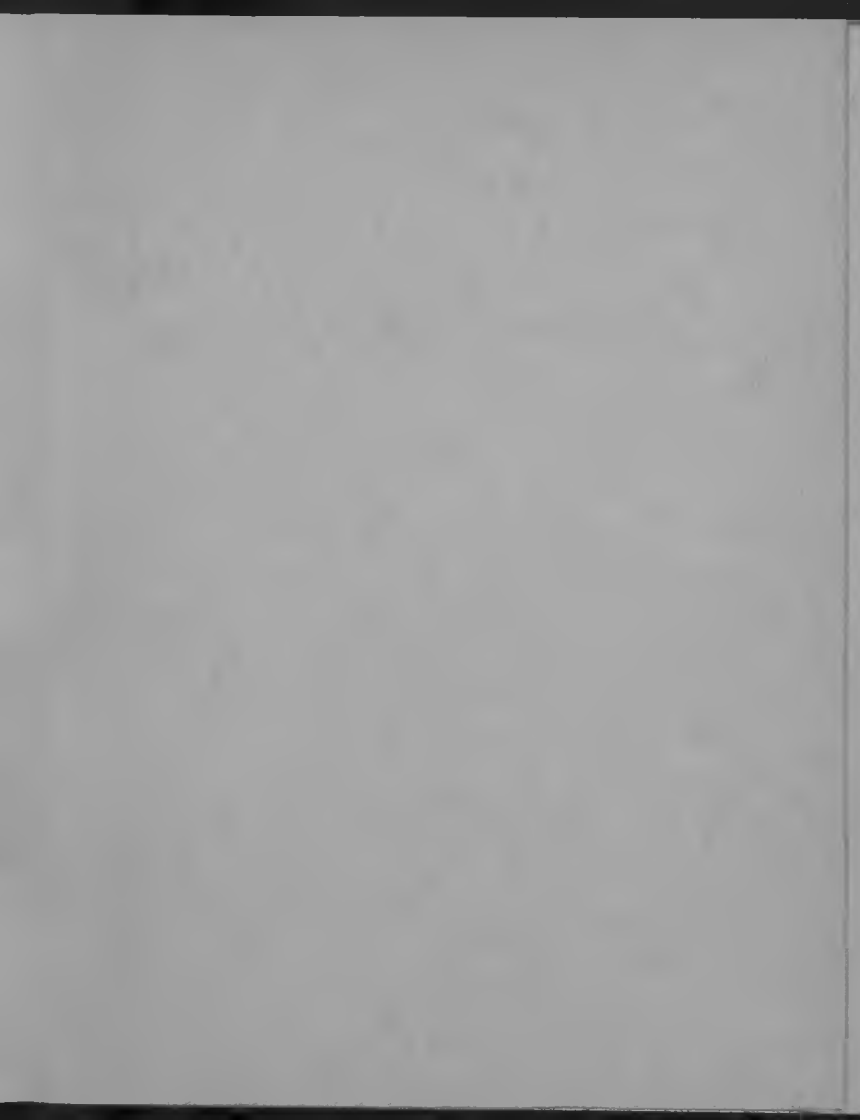
One of the main reasons for this is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

Another reason is that the number of people who are undernourished has increased in many of the world's poorest countries.

1911

1911
1911
1911

1911
1911
1911

п. володарский

**национальный
политикѣ
дѣ суд**

— 61/240 —

1933

**государственное
издательство
советское
законодательство**

100

50

П. Володарский

Мар. Г.
НН-36

НАЦ иональный
политикй дй **СУД**

Г.П.Б. в Лнгр!

Ц. 1934 г.

Акт. № 243

ИЧВ. № 1864

Государственное Издательство
Советское Законодательство

1 9 3 3

В У Й Л Ы М А Ш

стр.

Кугижан самодьержави пашартэм лйвэлнй	3
Ирйкйшкй лыкмаш	12
Прольэтарски национальный суд кыцэлэ Ёштймая лин	21
Судшы ма ылэш тэ кйцэлэ тидй стройалтын	24
Суд дон рэволюционный законность	28
Социализмй стройымашты судын рольжэ	35
Нацивлэ лошты пасна лиалтмашвлэ ваштарэш кйрэдэлмаш	39
Род сэм статьян йлймашын вэлдыквлэажыдон кйрэдэлмаш	43
Социализмйн тышманвлэжым тэмдймаш	49
Прольэтрски судын воспитательный значёнйжй	50
Общественный судвлэ	53
Пачшамак	58

IV квартал 1933 г. С—4 № 56. Сдан в производство 28/VI
 Подписано к печати 5/XI. Редактор П. Соснов. Техредактор
 С. Завьялов. 1³/₄ п. л. 62×94 1¹/₃₂ 34336 зн. Уп. Главлита
 Б—3155 Зак. № 910 Тираж 1 550 экз.

17-я фабр. нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста „Полиграфкнига“
 Москва, Шлюзовая наб., 10.

... Рушыжы дā украиньэшвлājьй, башкирвлā дā бэлоруссвлājьй, грузинвлājьй дā азербайджанщывлājьй, армāнвлājьй дā дагестанщывлājьй, тадарвлājьй дā киргизвлājьят, узбєквлājьй дā туркмєнвлājьят,— прольєтар диктатурым пигьдэмдāш цилāнок иканьок цышашлык ылыт. Ти народвлām цєпкьц дā пьзьртьмāшкьц вєлэят агыл прольєтар диктатуры ытарєн лєвэт шалга, мāнмāн советвлāн Рєспубликьжымāt ровочьй классын тышманвлāн путайыл кьрэдāлмāшьштьгьц советвлāн Рєспубликылан ньима кэлэсэн мыштыдымыла когон Ёньāньмьштьдон, тидьн вєрц Ёшкьмьм жєртвашкы пумылаок кьрэдāлāш йāмдь ылмыштыдон ти народвлājьят лєвэт ытарєн шалгат. Тєвє малын Лєньин тāг ньингынам йагылыдымашла мāнмāн сāндāлькьштьш народвлā лошты Ёшкє шанєн ушналташ кэрāl вєрц рєспубликвлāн ушєм ылмашты Ёзāкшольакла Ёльмāшьм Ёштāш кэрāl вєрц со попєн.

Сталин.

Кугижāн самодьєржави пашартєм львāлньй.

Октьāвр рєволюци йактє таманьары шуку и руш кугижāвлā, помэшьквлā дон капиталиствлā цилā шуку йиш нацин труйыщывлām пьзьртєн, мутьєн урдєнйт. Кугижāн самодьєржавин пашартєм львāлньй таманьар лу йиш йьлмāн халыквлā — украинцьвлā, бєло-

руссвлә, мордывавлә, чувашвлә, киргизвлә, ка-
заквлә, узбэквлә, бухарцывлә, хивинцывлә,
тьурквлә, башкирвлә, арманвлә, чэчэнцывлә,
кабардинцывлә, осэтынвлә, ингушвлә дә молы
шуку халыквлә йасыланэн, орланэн Ылэнйт.
Ти халыквлән труйышывлә кугижән самодьэр-
жавидон армыжла пѳзыртѳман ылыныт тә
польитьичэски шот тонжы нѳимагань права-
дымы ылыныт.

Ышкѳмжѳн класс шот господствыжы пинѳѳ-
дэмдышәшләнэн, кугижән самодьэржави на-
циональный шоттон Ышкә вуйа айырлән Ыләш
вольам путә, халыквләм пѳцкәмѳшыштѳ дә
нѳиамат пәлѳдымәшлә Ылымәшыштѳ урдән,
нинѳм шамак колыштшы цоравләм Ыштән
миэн. Цила национальностывлән труйышы-
влән рэволюционный сэмѳнь иканыы дә шѳм-
пәллә лин кугижән самодьэржави ваштарәш
кѳрэдәлмѳгѳц лѳдын, кугижән правитьэль-
стваэт йори халыквлә лошты шѳдым, нинѳм
икжәк-иктѳштѳгѳц айырән колтышашланэн,
труйышы халыквлә Ышкѳмѳштѳн пѳзыртѳ-
шывлә ваштарәш иктѳ ганьы ик фронттон
шалгышашым шалдыртышашланэн наци шот-
тон пасна лимәшѳм дә иктѳр ылтымашым
шәрән миэн. Эдәм шамым локтылшы, кла-
ссовый шамым пѳсләндәрѳшы рәлыгим ай-
ыртәмѳнок когон шәрән миэнѳйт. Руш наци-
ональностышым вуйлалтышы нациәш тә ситә-

лбыкок праваан ылмашэш шотлэнйт. Лачокшым
гынъ, кашитальиствлä дä помэшыквлä вэлэ
вёлнбыжы ылыныт; госуларствы властышы
нынын кидышты ылын вэт. Руш ровочыйжы
дон труйышы хресаньжы кугижä годым ситя-
лык праванжы нгынамаат ылтэлыт. Мо-
ла нацивлän труйышывлä ганьок нинят кугижän
самодьэржавидон пызьртэн, тэмдэн урдыман
ылыныт. Нацы шоттон шыдым войаш нинь-
лän тэвэ вяржят укэ. Нинын пачэш кодма-
шыштым, пыцкэмбышыштым дä ныма палы-
дымашыштым анжэн, буржуази пишок йойын
ниным алталэн, тэмдэн дä йышкырэн шалгы-
мыдон вэлэ шыдын ёлэнйт. Тэнгэ гынъат,
нинь лошты кого айырлымаш ылын. Тэм-
дэн урдымы нацивлän труйышывлä, класс
шоттон тэмдымыгыц пасна, нацы шоттон
тэмдымашымат тырхэн ёлэнйт. Националь-
ный шотан шыдым дä айырлэн ёлымашым
шарышашлänэн кугижän правитьельствы вэ-
лыккодьэржавный шовиньизм польитьикым
виктарэн миэн. Ти польитьикыжы, айырэн-
нок попышаш кынъ, ти статьян ылын: тэмдэн ур-
дымы нацивлän труйышывлän ёлымаштон тө-
рештарышаш кынъ, руш ровочыйвлä дон руш
хресаньвлäжы большырак шотэш пиштымän
ылыныт, кышты-тиштыжы экономичэски шот-
тон праважымат тä шотэш пиштэн анжыма-
шыжымат шукырак ужыныт, мола нацивлän

труйшывлăжы тидым нымат ужтэлыт. Ровочый дон хресаньвлă логыц постарымы руш салтаквлă, Ышкымыштын тэмдышывлăшты анжыктымы статьян руш буршуазиян у сандăлыквлăм роалтэн нăлăш, тыштыш халыквлăн мўландыштым шывшын нăлăш, нынын солавлăштым пыдырташ, вольквлăштым видэн кăэш, класс шоттон Ышкэ шўмпэлышток ылшывлăм зорайэн, кравен дă пуштын кодаш слопойвлăлаок кэныт.

Кавказым шин нăлăш, Средний Азийым дă молы кăтă тыр сандăлыквлăм роалтэн нăлын колоньывлăшкы сăртăш кугижан войнавлă пэл шуды инат утла шывшылтэвы. Руш буржуазин йăлыным роалтэн нăлын Ылăш цацымаш шам лымдон руш салтаквлăштат тă тыштыш халыквлăжят мўльионын колэн йамыныт. Шин, роалтэн нăлмы сандăлыквлăшты капиталыст тон помэшыквлă тăртэок манмылаок хло.окым, рисым, волькым, мижым, кавашты адырым, шулдаш ровочый силам — тыштышы эдэмвлăм, промышльэнный таварвлăм шыкташ (выжалаш) кымдагыцат кымда, тыртымы ринкым плучайэныт тă мўльиондон паришым шин нăлын Ылэныт.

Кугижан польтыкыжы эчэ тэвэ ти статьянат виктăрăлтын: шин нăлмы, анжэн кайтымы кымда сандăлыквлăшкы кугижан правитьэльствы самодьэржавин Ыньян опоры шотышты

ылшы руш хрэсәнһын дә казачэствын кулацки эльэмэнвләштһым йләш колтән. Нинһын кидһшкһй, нинһлән пользэш труйышы эдэмвлән сэк йажо муләндрһштһым отимайән нәлһын пуәнһйт, йшкһмйштһым худа вәрвләшкһй, хозәйствам видәш йарыдымаш вәрйшкһй, кәтәшкһй шһкән лыктын колтәнһйт. Тәхәнһ польитһикһм видһмәш ылмашты народлан народ хәлә колән пһйтһмйлә парвалән йләш попазән.

Тһштһй йлһшһй халыквләжһм руш чиновныквлә йори шагалтымы кугижән эдэмвләжһй виктәрен шалгәнһйт. Нинһй мам шанат, тһдһм йштән кәрдрһйт ылын, властһыштын, шәмәнһштһын цәрожы укә ылын. Тырхаш литһмәшләок тәмдәш нинһй йшкһмйштһын рәжимһм дә порәдкәвләжһм шһндән миәнһйт. Тәмдән урдымаш ваштарәш ик йук лыкмашәшөк, приказым колыштымашәш әль шһндһмй порәдкәм пыдыртымашәш тһй туан сәндрәлйк эдэмвләжһм класс шоттон тәмдән, пһзйртән урдышы кугижән судшы вычәнок вычән.

Кугижән Российһын труйышывлән йләш пишөк йасы ылын. Наци шоттон тәмдрһмәшһйжһй улы цилә нәлһйцшһйдон ровочһй дон хрэсәнһвлә вйлкһй вазын. Нинһй кок пай тәмдрһмәшһм — класс шоттонжат дә национальнһй шоттонжат тырхәнһйт. Вәрйштһш буржуази — байвла, манапвлә (кулаквлә), духо-

вэнствыжат руш буржуазидон тӑнглӑ Ылэнӑт. Царизмлӑн ик изи пӑрцӑк даньым (кравы-маш тӑр манмӑт) тӑлӑн миӑн, нинӑ тӑ нӑж-вӑцӑт таманьары гӑнӑ шукуым труйышывлӑн пулыш вӑлӑнӑштӑ артӑн-артӑн пуӑн миӑнӑт, ньима Ыжӑлӑйдымӑшлӑок нинӑм эксплоа-тьируйӑнӑт, руш начальствылан йажо лишӑш-лӑнӑн, кугижӑм колышташ труйышывлӑгӑц тӑргӑн миӑнӑт. Ышкӑ сӑмӑшӑжӑ, кугижӑн правитьӑльствыжат национальнӑй буржуази-лӑн народвлӑн тӑрвӑнӑмӑшвлӑм, бунтвлӑм тӑмдӑш палшымашвлӑм Ыштӑн. Эчӑ 1868 инок тӑвӑ, народ сӑмӑрӑн, карангдӑн шумы бу-харски ханым мӑнгӑш вӑрӑшкӑжӑ шӑндӑш Альӑксандр 11 кугижӑн войскажы палшыш. 1910 ин Бухарашты лишӑ народнӑй бунт годымат дӑ 1916 ин срднӑеазиатски халык-влӑ тӑрвӑнӑмӑ годымат тӑнгӑок ли. Тӑнгӑок, пӑлӑмӑн, тӑвӑ хивински хан ваштарӑш тӑр-вӑнӑмӑшӑм тӑмдӑш Кӑрӑнскин приказдон кӑратӑльнӑй экспедьицим колтӑман лин. Тӑвӑ тӑнгӑлӑнлӑ, руш буржуази дон вӑрӑштӑш буржуазин иквӑрӑш икараш цымырымы си-лавлӑ цилӑ нацивлӑн халыкым пӑктӑнӑт, ньима Ыжӑлӑйдыӑок нӑнӑм тӑмдӑнӑт тӑ класс шоттон тӑмдымӑшӑм кормыжышты кычӑн урдӑнӑт.

Польитьикӑ шоттон дӑ экономикӑ шоттон пӑзыртымӑшӑжӑгӑц ытлаш литӑмӑшлӑок

культуры дон Ылымашешят тукнэн. Халыкым сотышкы лыкташ кугижан правитьельствылан выгоды укэ ылын. Халык маньары пьцкэмьш тә культурный Ылымашым палыдымьы ылын гьнь, тьнарьы эксплоатируйаш самыл ылын дә шамакым колыштарэн урдаш лиэш ылын. Сэдындонок культуры шоттон халыкын виньмашьжым лүлтәш ньимапат ыштәдэлыт.

Национальный шотан культуры, айыртәмьнок востокышты Ылышы халыквлә лошты, Ыльәншы постолышток. пэрвобытний манмы ганьышток шалгән. Туан йьлмьдон тымәнмаш вәрвлә, туан йьлман газет, кньигәвлә укэ дон икток ылыныт. Кышты-тиштә ылшы школывләшкьжәт пайан эдәмвләлән вэлә (байвләлән, манапвләлән, поп йыхвләлән моло вэлә) пыраш лиэш ылын, труйышывләжы сирмаш палыдымьвләок кодыныт. Ниньвләлән школы шотәшжы лач ик мәчәть (мусульманвлән ыдылмы вәрыштә) вэлә ылын, учитьиль шотәшжы — мулла, кньигәжы гьнь — „свәщәнний“ коран. Ти срдствәвләжьдон ниньим буржуазият эчәят когон цәплән вэлә, ниньин шамыштым ма шонлан Ыньәнмашвләдон, рэлыгилән Ыньәнмашвләдон сүкләндәрән.

Востокишты ьдырәмашвләжын Ылымашышты айыртәмьнок когон орлыкын, орланән

Ылымаш ылын. Нини викок цора шотэшок вэлэ Ылэнит, питырэнук урдымы ылыныт, Ышкэ тоныжат, куды лоштыжат ньимагань изи праважат викок укэ ылын. Нинин Ылымашыжи цилэок марыжын, атьяжын, шумбэлжын кит лывални ылын, нини тидим выжалэнат, нэлынат, подаркала пуэн колтэнат кэрдит ылын, кыцэлэ шанат, тингэ шин, орландарэн кэрдит ылын. Мусульман рэлиги — ислам статья тиди цилэ пуры пашаэшок вэлэ шаглалтын, шариат — мусульманвлэн сирэн шындымы права статья закон шотэшок лин, ти овуцажым — адат сэмынь — тошты овуцавлэдон пэрэгэн, кычэн шалгэни. Кугижэн правитьэльствы цилэ статьянок, халык вилни хоза лин шалгышашланэн, Ыдырэмашвлэм цэплэн урдымыла урдаш палшэн миэн. Кугижэн национальный польитыкыжи тэгэны ылын.

Ти польитыкы ваштарэш, национальный шотан пизыртимаш тон иктөр ылтымаш ваштарэш, улы цила кугижэн Ылымаш сэм ваштарэшыжок, капиталыст тон помэшыкын класс шот статья вилни ылын тэмдымаш ваштарэш, Лэнин вктарымыдон, лачок большевиквлэ вэлэ лачок револьуционерный сэман кырэдалмашым видэни.

Прольэтар револьуци лимэшкы эчэ тагынам шукэрдок ровочый классын ик шотан

рэволюционнай парты нацилән паснан Ышкэ турэш айырлэн Ыләш лимәшым Ыштәш лозунгым лыктын дә тидыжым прольэтар рэволюци дон прольэтар диктатурын пәшә лаштыкәшок шотлән.

Большевистски парты Российыштыш цилә нацивлән халыкым шиждәрән миэн, ниным цымырән миэн дә прольэтариат виктәрымьдон национальный дә класс шоттонат цәплән урдымашкыц ытлаш, ирык вәрц тә Ышкэ вуйаок Ыләш кырэдаләш тәрванәш ужын дә кыньылтән тәрвәтән шалгән.

Восстанывлә, бунтвлә дә пыдыранымашвлә Российын кәтә тыр сәндәлыквлән халыквлә лошты шоэн вәлэ линыт агыл. Ти пыдыранымашвлә национальный шоттон тырхаш литымәшлә тәмдымы вәлдык лиәлтыныт тә ирыкышкы ләктәш кырэдалмәш сәмән ылыныт.

1917 ин Российышты самодьержавим сымырән шумыкы, кугижә киткыц власть буржуази кидышкы кән колгыш. Врэмәннай правитьэльствы, пәлән вычымылаок, пйтәриш кәчыгыцшок Ышкымжын контр-рэволюционнай цырәжым анжыктыш. Тиды кугижән тошты польитыкыжымок вәлэ видыш. Война со ак цәрны. Аньэш, халык мирым, киндым дә ирыкым кәрәк кыцә тәргымы вьлэцок, „сынгән кашартән шоктымәшкок“ войнам видәш рәшән.

Халыкын Ылымашыжы викок нымат вашталтте. Тэнгэок национальный польтыкыжят вашталтте. „Национальный“ государстввләм Ыштәш ирыкым пуаш Ынчы ли манын дә велькодьержавный владычэствыжым (вёлны ылмыжым) Российыштыш молы нацивлә вёлны кычэн урдаш манын, врэмэнный правитьэльствы циләок Ыштэн пугайэн. Тэвэ тэнгэ, февральски рэволюци кугижән национальный польтыкыжы нымагань вашталтымашымат Ыштыдэ. Национальный шоттон тэмдымаш улы цилә лэлыцшыдон пэрвишыләок труйышы халыкын пулшыжым пашарэн миэн.

Ирыкыш ләкмәш.

1917 ин октявр тёлзын лишы рэволюци прольэтар дьктатурым шындымыжыдон, наций шоттон тэмдымашым важгэок пётарыш. „Тошты цэпым кырын пыдыртэнәт, мондымы шуку народвләм дә народностьвләм йал вёлкы лыкмыжыдон Октявр рэволюци ниньлән у Ылымашым, у вианымашым пуэн“. (Сталин).

Рэволюци лимыкы тьунок наци шотдон кугижә ылмаш годшы иктөр ылтымашвләм совет власть йамдаш тә Российын народвлә лошты иктөр ылмашым Ыштыш, Ышкэ вуйа паснанок айырлән Ыләш айыртэмьн Ышкымын пасна государством Ыштәш лимыләок нинь-

лән правам пуш. Национальный кәтә сәндә-
лывлән ровочый дон хрәсәнвлә, Россий-
ыштыш прольэтариат тон ушланалтын, боль-
шэвиквлән парты вктәрымьдон, националь-
ный буржуази ваштарэш шум вашт кырәдә-
ләш тәрвәнәнйт тә сьнгән ләктэвь.

Парты дон совет властьюн ләннински
национальный политикьжы кымдан йлымә-
шышкы пьрэн шо. Нацивлә ло пәшәм вик-
тәрәш Сталын тәнг вуйлалтыман йори народ-
ный комиссариатым йштымән ли. Сталын
тәнг большевитски вәктәрымьжыдон, пәрвиш
кугижәән Российыштыш народвләм йонгата
йлымәшышкы лыкташ тынгәлтшышым пиштшыш
нацивлә ло пәшәвләгишән пьтәриш дьэк-
рәтвләм лыкмы ли. Коммунист партыын
рольжы ти пәшәшты утлаок кого ылэш. Пәрви
тэмдән, пашарән урдымы Российыштыш на-
родвләм социальистычески сәмынь виәнйк-
тәш парты пишок шуку йштән дә ти пәшәм
когон анжән миән. Партыын X сьездын пос-
тановльәнйштыжы тәнгә кәләсымән: „Ындә,
помәшык тон буржуазим урыктән сымьрән
шуман ылмашты дә совет властьюм йштымән
ылмашты, Россий покшалнышы анзылтән кән
колтышы народвләм поктән шоаш вәлико
русс агыл, труйышы народвләлән палшымашты
партыын задачижы ылэш; ниньлән: а) ти
народвлән йлымәш тон наци шотан усло-

виэшышгы йарал формыдон советски
государственностьюм виактэн дә пингүдэм-
дэн пуаш палшаш; б) нини бшкэ тонышты
бшкэ туан йылмыштыдон пашам видышы
судым, админьистрацим, хозайствын орган-
влаштым, властын органвлаштым, блымашым
дә халыкын шамжым палышы эдэмвләм тышкы
шындэн миэн, шарэн дә пингүдэмдэн миаш;
в) туан бшкэ йылман газет-журнал-книга-
вләм, школым, театрым, клуб пашам дә мо-
цылә культурно-просветытьельный пашавләм
шарэн, виандараш палшаш; г) туан йылмыдон
тымэньми общэобразовательный дә тэнэок
профессионально-техничэски курсвләм дә
школывләм (лач пы арижок киргизвлалән,
башкирвлалән, туркмэнвлалән, узбэквлалән,
таджиквлалән, азэрбайджанцывлалән, тадар-
влалән, дагэстанцывлалән) квалифицированный
ровочыйвләм дә советски-партийный ро-
вотныквләм цилә пашаэшок тә пытарижок
тымдымаш пашаэш йамдылэн шокташ бштэн
кымдан шарэн колташ палшаш кэлеш“.

Октябрь рэволюци эртымылән 15 и шон.
Ти бжэп лошты, лэньински национальный
польтыкым блымашышкы төр пыртэн мими
дон дә партын бирды корныжым төр, пингү-
дын виктарэн мимыдон экономикаы шотышты
ныгынам ылтымыла когон пэлэт, кушкын
кэмашым бштымы дә культурыдонжат нац-

республикывлә дон областывлә когон кушкын кэнйт. Сола хозайстват, пачэш кодын шалгышы кәтә тыр сәндәлыквләгыц нинь индустриально-аграрный манмы, сәк у тьэхньикан когон вианшы промышльәнностьан сәндәлыквләшкы сәрнән миат. Нацреспубликывлә дон областывләштй пәрви тькәлтымь, нгынама лыктын пьтәрәш литымәшлә ылшы природын богатствыжы ылмашты, пиш кого гьәмпывләдон туан, ышкымьштын вәрьштыш промышләнностьышты шәрлән кушкын, виан миат фабрик-заводвлә, шахтывлә кушкын миат, анжән кайтымы кымда сәндәлыквләм кьртньи корнывлә ләвэт миат.

Кугижән власть ылмаш кодым сәк пачэш кодын шалгышы сола хозайстван районым—ик Казакстаным анжыктәнок ситә лиэш. Тиды тәвз ьндә анзылтән шалгышы индустриальный крайышкы сәрнән миә, тиштй цилә Союзналан кәрәл значәнньан промышльәнность гигантвлә кушкын миат (Караганда, Ридэр, Алтайски завод, Каз. металл дә моывләжәт). Куштылгы индустрим стройымашат кымдан когон шәрлән кән.

Хлопчатобумажный фабриквлә, сахар заводвлә, пай комбинатвлә дә моывләжәт стройалтыт.

Ти статьян анжымашты ик Казакстаным вәлэ агыл, малымат анжыктац лиэш. Шамак

толшы, тэвэ Якутыйыштат остатка ти кым и лошты угыц 15 промышльэнный прэдприйа-тьивлэм стройымы: кырпыц ыштымы, каваш-тым ыштымы, льэс пилымы заводвлэ, ку шум капайымы шахтывлэ, шортным лыкмы шах-тывлэ стройалт шарлэн кушкын миат.

Киргизийыштат, Мордва областьыштат, Башкирийыштат, Татарийыштат да молы национальный республикывлэ дон область-влэштат промышленность кушкын миа. Лу шуды тыйжэмын национальныствлэн туаи ырды труйышы халыквлэ логыц производст-вышкы шывшылт миат, национальный про-льетариат кушкын миа.

Сола хозайствам социальыстычычески у сэм статьян шарэн мимаштат когон шуку анзыл-тымашвлэм ыштэн колтымы. Национальный районвлэшты колхозвлэм стройымаш паша шуку вэрэжок цилэ Союзна кымдыкаш нарыдон иктөрэшляок кэа. Нэзэр, средняк хресань лошты ырды шуку массыжок кол-хозышкы ушланалт кэныт. Тэхэнь ылымаш лач ик хозайства шоттон велат агыл кого зна-ченьан ылэш. Ты нувэцок тиды эчэ класс анжымаш сэмынь шуку йиш национальнысть лошты икты ганьы вак ызак-шольакла ылы-маш вианэн пингыдэм мимашты кого рэшышы значэныым анжыктымаш ылэш.

„Частный собствеоность тон капитал ытлаш

литымашлаок эдэмвләм айырэн миэн гынь, национальный шоттон шыдым, айрымашым, национальный шоттон тэмдымашым когоэмдэн, лэлэмдэн миэн ылын гынь, бндэ коллективный собствэнность тон труйва тынәрок, ытлаш литымашлаок, эдэмвләм икәнә-иктышты лишкы лишэмдә, наци шоттон айырлымашым пыдырта дә наци шоттон тэмдымашым йамдэн, пытәрэн миә. (Национальный вопрос гишан ВКП(б)-н X сйездышты быштымы Сталын тәнгын докладэш лыкмы резолюцигыц).

Сола хозайствам тьэхники шоттон пэрэвооружаймаш и йыдэок кушкын миә. 1931 ишты РСФСР-н шым национальный рэспубликывлә дон областывләшты 145 машинотрактыр станцы ылын гынь, 1932 инжы лач ик Казакстанышток 170 МТС-м быштымы. Вәргыц вәрышкы каштын йлымаш кыды национальныствләшты ик вәрышток йлән йлымаштон вашталт миә, тидыжы хозайствэнно-польитычэски шотыштат тә культуры пашә шотыштат кого значәнән ылэш.

Культур пашәм стройэн виәндәрымашты нацреспубликывлә дон областывләшты кого гыцәт когон анзылтымашвләм быштән колтымы. 1931 ин труйышы—нациналвлә кок мыльион нәры эдэм бышкымыштын сирымаш пәлыдымашыштым пытәрэвы. 1932 инжы пэрви пачэш киэн кодын йлышы национальность-

влә лошты сирмәш пәлбдәмәшым шукужы-
мок пйтәрымән ыләш. Ти пәшәштй кого
рольжымок пачышты ылшы народвлән тошты
сирымәш алфавитйштйым латински алфави-
тйшкй ванжымаш палша, тидй труйышвлә
анцылны културым, **содьэржаньыжыдон**
(коргйжйдон) **прольэтарским, формыжыдон**
(сүмжйдон) **национальный**“ културым пәлән
шон кидйшкй кычымашлан кымда корным
пачын миә.

Цилә национальный районвләшток 8 иәш-
кйц 12 иәш йактэок ёрвэзйвләм, обәзатйель-
ный манмы пйтәриш тымәнмәшым эртймә-
шйым пыртән шоктымы. Тымдымаш цилә
национальныстышток йшкә туан ййлмйдон
видәлтәш, циләжй 70 ййлмйдон тымдымаш
пәшә йштәлтәш. Национальный издательств-
ыввлә шуку улы. 81 национальныстын ййл-
мйдон литьэратуры ләктәш.

Клуб стройымаш пәшәят когон кымдан
шәрлән кән. Шамак толшы, 1928 ин улы
цилә Срдний Азиййштйжй 22 клубым вәлә
шотлат ылы, 1932 инжй гйнь 325 клуб,
520 библьиотйэквлә, 2*560 красный уголоквлә
ылыныт.

Тәхәнй цилә анзылтымашвлә ылмашты пачәш
киән кодын шалгышы ылшы народвлә лошты
нйгынам ылтымашла културы кушкын миә.
Пәрви кугижән шамак тәмдән урдымы мй-

льионын шотлалтшы труйышы халыквлә ку-
рымаш пѣцкәмѣшкѣц дә нѣмат пәлѣдѣмәш-
кѣц шижѣн, сотышкы ләктѣн миәт, общәс-
твәннo-польтьичәски Ылѣмәшѣшкѣ шыв-
шылтыт. Когон лѣмлѣ социальистьичәски
строймашты шам пәлән, пыт кычән пәшәм
ѣштән шалгышы эдәмвлә лин миәт.

Национальныствлән халыкын кушкын ми-
шѣ обществәннo-польтьичәски активнысть
кушмашыжым, пәрви айыртәмѣнок пачәш
киән котшы, кымдыкәшок вашт сирмәш пә-
лѣдѣмѣ дә ма шонлан дә рәльигилән ѣньәә-
нѣшѣ восточнѣцѣ-ѣдѣрәмәшвлә обществән-
ный пәшәшкѣ кымдан шывшылатмашыжат
пишок рашкыдын анжыкта.

Совәтски Востокаын национальнѣ район-
вләштѣ 1931 ин совәтвләшкѣ айырымаш
пәшәм эртәрѣмѣ годым лач сәльсовәтвлән
прѣдставитѣлвләшкѣ вәлә 1.500 восточнѣцѣ-
ѣдѣрәмәшвлә айырыман линѣт. Узбекѣста-
нышты рәспубликански масштабан вѣктәрѣ-
мәш пәшәшкѣ туан ѣрдѣ халык логѣц 18
ѣдѣрәмәш айырымы. Нинѣн лоштыжы ик-
тѣжѣ ЦИК ѣн прѣдсәдәтѣлѣѣн замәстѣи-
тѣләш айырымы ыләш. Казакстанышты ик
нарком дә Вәрховный судын прѣдсәдәтѣлжѣ
— выдѣжәнкѣ ѣдѣрәмәшвлә ылыт. Башкир
рәспубликѣштѣ рәспубликански масштабан

виктәрймәш пәшәштә 12 ыдырәмәш. Ниньин лошты иктәжә — нарком ыләш, вәзәйтшә — народный комиссариатвләштәш колльәгин чльәнвлә ылыт.

Тинәрышкә анзылтән йштән шоктымашвлә прольәтар дьиктатуры условивлә ылмашты вәлә, партын йрдә корныжы дон ләнъински национальный польитьикым пингидын йлымәшкә пыртән мимәштә вәлә, ньигынам мирәйдымәшлә вургымла дон „шалахай“ оппортунизмдон дә нинә дон пурәмәлтмәшвлә дон большевистски сәмьнь кыредәлән вәлә, сәк лүдыш шотышты ылшы вәлыкөдыржавный шовинизм дон узкий мәстный национализм ваштарәш кыредәлән вәлә лин кәрдәйт. Ти анзылтымашвлә, пәрви тәмдән, орландарән урдымы народвләм кыньылмәш тәнгәлтәшым вәлә анжыктышы анзылтымашвлә ылыт — вәс вәц иәш план йжәпәштә йчәят когон кушкын миәт.

Советвлә сәндәләкын 15 и лошты әртәймә корныжы — „большевистски национальный польитьикә лач ик йшкәтшөк вәлә тәр польитьикәжә ыләш“ манын Сталын тәнгын кәләсәймәшкәжә лачөкәш толмыжым сәк йажон рашкыдын анжыктымаш ыләш.

Прольэтарски национальный суд кыцэлэ Ыштүмән лин.

Прольэтар рэволюци дон лэньински национальный польитыкы Ёишән попымыла гынь, прольэтар дьиктатурын молы органвлэ йарэлэ иктөрэшок Октябрь рэволюцишты войуйэн нэлмашым пэрэгышы да социализм стройымашым куштылгын, йонгатаң Ыштәш палшышы нацреспубликывләштыш тә областьвләштыш суд дон прокуратурым Ыштүмәш гишән да нини винимашыжы гишән попыдэ акли.

Буржуазный тошты судым пйтәрән шуэн, парты дон совет правитьельствы рэволюцин пйтәриш кэчыгыцшок национальный районвләшты прольэтарски суд дон советски йустыцин молы органвләжым Ыштүмәш пашәм айыртәмынок когон анжән. Партын X сйездшок эчэ национальный районвләштыш труйышы халыклан „Ышкэдонышты Ышкэ туан йылмыштыдон пашәм видышы судым Ыштән да пингидәмдән миаш“ палшаш кэрәлым лымынок анжыктән. Лымынок национальный районвләшты суд участкывләм Ыштән миэн, суд пашашкы национальный районвләштыш труйышывләм шывшын миэн, туан халык логыц квалифицированный кадрвләм йәмдйлән мимыдон, суд пашәм туан йылмыдон видән

мимыдон да молывлажыдонат — ти кэлэсэн шудымашым Советвлә ылымашышкы пыртән миэнйт.

1932 иэш РСФСР-н 12 нацреспубликы-вләшты да автономный областывләшты 1.485 йустицин вәрыштыш органвләм ыштымы; ти шотышты: 593 суд учәсткывлә, 360 алаштыш тон районыштыш прокуратурывлә, 393 сләдствәнний учәсткывлә да 139 суд исполнить-эльвлән камәрывлә. Йустици органвлән ти ұл (вәрыштыш) учрәждьәннывләшкы улы циләжок манмы ганы туан халык әдәмвләм шындымән ыләш. 1931 ишты йустицин вәрыштыш ровотныквлә лоштыжы 100 әдәмышты 90 әдәмжы туан халык әдәмвлә ылыныт, 1928 инжы гынь пәлыжы утларак вәлә ылын. Дьәлопроизводствы дон суд пәшәм видымаш йустицин ұл оргавләштыжы, икпорадкан шотлән гынь, 50—55 процентшы туан йылмыдон видәлтәш. Тиды цилә, пошат укә, пишок кого анзылымашвлә ылыт. Тәнгәлән гыньәт, национальный районный йустицин аппарат тон органвләшкыжы ырды туан халык әдәмвләм анзыкыжымат шындән шокташ әчә шукуы ыштәш кәләш.

Национальный ровотнык кадрвләм йәмдыләш тә качествым йажом ыштәш вәспачаш тымдән лыкмаш областыштыш тә республикански йуридычески курсвлә гач, советски

правам тымэньмь йори инстытутвлä гач тã анцылтэн кэшй ровочыйвлäm станоквлäгьц айырэн дä активный, политикь шотышты йажон цаклакаэм шошы колхозныквлäm йустицин органвлäшкь ровотайаш шьндьмаш кач моло видäлтэш. Йустицин органвлäшкь ровотныквлäm йштäш ньигынам пьтдьмаш рэзэрв (запас) шотэшьжьй народный засэдäтьэльвлän актившьй дä суд дон прокуратуры йьр кусланалтшы обществэнныстын молы формывлäjь ылыт.

РСФСР-н цилä рэспубликьвлäшть, область-влäшть 1931 ин 100.000 нәрй ик народный засэдäтьэльвлäок вэлэ ылыныт. Ниньн лошты ньл пайышты ик пайжы — йдьрämäшвлä ылыныт. Айыртэмьн кыды рэспубликьвлä дон областьвлäштьжьй народный засэдäтьльвлä лоштыжы йдьрämäшвлä эчэ тилэцäт шукин ылыт. Шамак толшы, Башкирски АССР-штьй каждый 100 эдэмьшть 33 нарзасэдäтьльжьй йдьрämäш ылэш. Ровочый дон колхозный обществэнныстын сэк йажö частьшы (лаштыкшы) суд пäшäштьй активны пäшäm йштät, законным пälьмашьштьм кэрäl сэмэш лүлтэн миät тä судышты йустицин молы органвлäштьжьй пäшäm йштäш йшкьмьштьм йämдьлэн миät.

Мälәннä йндэ судын дä тьдьн стройалт-машын класс шотан ылмашыжым пälэн лäктäш кэлэш.

Судшы ма ылэш тә кыцэлән тиды стройалтын.

Ровочый классын когон лымлы вождышы, учитьылжы — Лэнын тәг — советски суд прольэтариат тон нэзэр хресәнбын властын органжы ылэш, государствы вicktәрймәш пәшәшкы циләмиктәдәнгын шывшын шалгышы органжы ылэш, — манын понән.

Тидыжы — пйтәрижок, совет суд прольэтар государствы дон труйышы халыкын инть-эрәсыжым лэвэт, пәрэгән шалгышы органжы ылэш; тидын задачывләжы — совет властын улы цилә молы задачывләжыгыц айыраш литымәш ылэш; тиды — прольэтар дьиктату-рынбойэвой органжы дә труйышы классын тышманвләжы ваштарэш шиэдәл шалгышы орудыжы ылэш.

Кокшәшыжы, тиды — суд пәшәштә ровочыйвлә, колхозныквлә дә цилә труйышы-влә вэлә пәшәм ыштән кәрдыт.

Остаткаэжыжы, тиды — труйышы халык суд пәшәштә пәшәм ыштымәжыдон государствым вicktәрймәш пәшәштә пәшәм ыштә; суд пәшәжы государствым вicktәрймәшын пәшә лаштыкшы ылэш вэт.

Цилә капитальистыически сәндәлыквләштә судын классовый цырәжым халыккыц буржуази ымылтән, шылтән шалга дә вуйта

государствы власть кит лывалны агыл ылэш; халыкын цилә ланзыланжок: капитальист тон помэшйквләнжәт, тэнгэок труйышывләнжәт икканьок ылэш манын анжыкташ путайылыт. Лачокшым гынь вэт „закон дон суд анзылныжы төр ылмаш“ ылымашыштыжы укә дә линжәт ак кәрт.

Буржуазный государствывләшты хозаланышы, вйлны ылшы классшы — капиталист тон помэшйквлә ылыт. Власть ниньн кидышты ылэш. Ниньн ышкә ышләнышты йарал законвләжым сирәт. Сэдьндонок, буржуазный государствын цилә органвләжок, ты шотышты ти закондонок йәйствййышы судшат, капитальист тон помэшйквлән интьэрәсышты ваштарэш лимыләок ышкымыштын властыштым цаткыдәмдышәшләнән улы цилә порәдокшым пәрэгән, ләвэт шалга. Ти сәм (порәдок манмәт) ровочыйвләм капитальиствлә эксплуатируйымашым дә нәзәр хрәсәнвләм помэшйквлә кышкәдмашым закон шүдымы статьянла йарал ылмым ыштә, капитализмын ньэгыц шотышты ылшы частный собственностью ләвэт, пәрэгән шалга. Ти порәдкым ик пырцык пыдырташ цацымашәшок ровочый дон хрәсәнвләм буржуазный суд пишок костанын кычылтәш.

Италышты, Йуго-Славышты, Польшышты, Лытвашты, Руминьшты дә молы фашист

государствѣвләштѣ айыртәмѣн пасна судвлә-
трибунвлә улы, нинѣ — рэволюци вэрц кѣ-
рэдәлшѣ активный эдәмвләм вэләәт агыл,
сыкыр дон ровотам кѣчѣмѣ лѣмдон тәр-
вәнѣшѣвләмәт тә фашист дѣктатурын нәлѣ
рѣжимѣм йарыдымашәш лыкшыла попышы-
вләмәт нѣма кәләсэн мыштыдымашла, нѣма
ѣжәләйѣдәок мутьән пѣзыртѣлыт. „Төр“ суд
шѣдѣмәт статьян, нѣнѣм тѣурмәшкѣ, кыз-
матвләшкѣ шѣндәт, катыргышкы шыктын
колтат дә шоэн агыл сәкәт тә лүән пуштыт.

Хозаланышы (господствуйышы) классын
вольажым (шанымашыжым) ѣнѣнѣн ѣштән
шоктән мишѣ судым ѣштышәшләнән суд
пәшә вѣктәрѣшѣвләшкѣжѣ ти классын эдә-
мвләштѣмок вэлә шѣндәт. Шамак толшы,
кугижәән Российѣштѣ мировой судѣяа вәрѣм
йәшнәш кого мѣләндым йәшнѣшѣ эдәм әль
13—15 тѣжәм тәнәш нәрәш пурлыкым йәш-
нѣшѣ эдәм лишәшлык, окружной суд судѣй-
алык эдәмвләжѣ эчәәт когон шукуым йәш-
нѣшѣ эдәмвлә лишәшлык ылыт. „Народвлә
логѣц“ айырымы присәжнѣй засәдәтѣйл-
вләшкәт вәк алашты 500 тәнәгѣц 2000 тән-
әш йәктә собственностѣым йәшнѣмәшѣм
тергәнѣт, солавәрвләштѣжѣ гѣнь—10—100
сәтьинә нәрѣ мѣләнды собственностѣым йәш-
нѣшѣ эдәм лишәшлык ылын. Тинәрәш соб-
ствәнностѣым йәшнѣшѣ эдәвләштѣ лач кулак

тон помэшйквлä вэлэ лин кэрдйнйт, ала-влäштйжй гйнь—капитальист, купэц, торговой дä молы пайан халык ланзы вэлэ ылы-ныт.

Тэгэлән тэвэ, ровочый дон хрэсәнх халык, тинәрäш собсгвэнностьым йäшнэн кэрттймй эдэмвлä суд пäшäгйц карангдэн мимй ылы-ныт тä судйажат, присäжнй засэдательжät лин кэрттэлйт. Лач ик тидйжок вэлэ хоза-ланышы классын—помэшйк тон капитальист-влән интьэрэсйм суд лэвэт пэрэгэн шалгы-шы орудй ылмыжым анжыкта. Тй нүжвэцок тэвэ, судын класс шот цйрэжйм труйышывлä анзылны шайыштэн, ймйлтэн шалгэн, „Закон анзылны цилäнок иктөр ылыт“, суд төр ылэш манын алталэн попәнйт моло. Тидйжй мйльионын шотлалтшы труйышы халыкым шамак колытшывлäm йштäш кэрälэш кэлэш ылын, буржуазнй судлан йньәнйшйвлäm дä тидйн шамакым колыштшывлäm, экспло-ататыр классын вольажы статьян йштйшй-влäm йштäш кэрälэш кэлэш ылын.

Совэтски государствыштыжы гйнь, хоза ылшы классыжы—прольэтариат ылэш, тидй труйышы хрэсәнхвлäжй дон иквärэш сән-дäлйкйштйжй сэк шуку халыкшы ылэш. Совэтски государствылан судын класс шотан цйрэжйм труйышывлäгйц тайаш кэрäl агыл. Аньэш, ровочый дон хрэсәнхвлälән

цилäläнок „суд прольэтариат дон нэээр хрэ-
сәнвлән властын органжы ылэш“, ти суд
ровочый дон хрэсәнвлән ёшкымёштёнок
ылмыжым йонгатан пälэн шоаш вэлэ пал-
шымашым пумаш ылэш. Совет сойузышты
ёлышы айырэн кэртмаш праваан ылшы эдем-
влä вэлэ прольэтар судышты судьяжат тä
народный засэдательвлäjät лин кэрдёт.
Советски закон статьян, народный засэдатель-
влälәнät постойаный шотышты ылшы
судьявлälән пумы правамок пуман ылэш.
Буржуазный суд тон прольэтар суд лоштыш
айыртэмжым ужаш, суд пашашты шаным
пälэн лин пашам ёшташ, рэволюционный
законность вэрц кычэдäлмашты судын зада-
чыжым кэлгын пälэн лäктäш — тидым цилä
нинылән пälэн лäктäш кэлэш.

Суд тон 'рэволюционный законность.

Совет властын законвлäjы прольэтар го-
сударствын интьэрэслән, ровочый класс тон
труйышы халыкын интьэрэслән йаралла ёш-
тälтёт.

Государствын прädприятывлән, колхоз-
влән дä копэрацин пурлыкын пэрэгёмаш 1932
иншый 7 августын правитьельствы лыкмы за-
коном нälшаш тэвэ.

Магишән ти законом лыкташ кэрäl ли,
магань цельдон ти закон лыкман ылэш.

Прольэтар рэволюци производствы сред-
стваэш частный собствэнностьым йамдыш
тә тидым обществэнный (социальистьичэски)
собствэнностьышкы сәрәл колтып. „Бндэ
цилә мўланды, цилә фабриквлә, цилә кыртньи
корновлә советски рэспубликын „казнажы“
ылыт“ (Лэньин).

Частный собствэнностьым йамдэн мимәштй
капитальистьичэски классвләмәт пйтәрэн ми-
мй лиэш, частный собствэнность—капитализ-
мын важшы, ньэгыцшы, обществым классвлә-
эш, нэзэрэш тә пайанэш, эксплуатируйышэш
тә эксплуатируймэш ланзылышы виржәт
пйтәрэн мимән лиэш. Сэдьндон капиталь-
истьичэски классвлән котшы касажы ваштарэш
пыт кырэдәләш тә йшкымжын йлымәшыжым
кужәмдйнәжй.

„Йамын, йлымәшыштйм кашартән мишй
классвлә мәгыцнә силанрак ылытат кырә-
дәлыт агыл, социализм нйныгыц пысынрак
кушкын миәәт тә нинй мәгыцнә лязырә
лин миәтәт, ваштарэш кырэдәл шалгат. Лй-
мынок тидй гишән, нйны лязырәэм миәтәт,
нинй йлымәшыштй остатка кэчыштй шо-
шашым шижйтәт, улы цилә силаштыдон,
цилә средствавләштыдон ваштарэш кырэдәл
шалгыдә эртәрән ак кэртәп“ (Стальин).

Социалистичэски (обществэнный) собст-
вэнностьым тйкэдәлыштмәшәт нинын кырә-

дәлмәшһштһ у срдстваэт тә класс ло кһ- рэдәлмәштһ у формэт и ыләш вэт. Нинһ (класс шот тышманвлә) дә нинһн агэнтвләштһ колхозын киндһм шолыштыт, йылатат, вольыкым видэн шолышт кэят, трактырвләм локтылыт, промышльэннһ прэдприятһивләштһ пурлыкым, кһртнһи корны дон вһт корнышты, складвләштһ, копэратһиввләштһ дә молы вәрэят пурлыкым, грузвләм шолыштыт, йактарат. Совет суд анзылны эртһшһ шуку йэлавлә класс шот тышманвлән пәшәштһм анжыктат. Москвашты оргәйһшһи оргәнизацивләштһ (ГУМ, ГОРТ тә молы вәрә) советски торговоһ аппаратышкы пһйзән пырышы пәрви тошты торговоһвлә таманьар мһльион тәнгәш таварым оргәнизованнһ манмыла ик ышын лин йактарән шолышт кһшкәнһйт. Ти постолок Харьковыштыш гортыштат ылын. Кһртнһи корнышты шолышт йактарымашвлә когон азнән колтәнһйт. Шолышт йактарышывлә халыклан солашкы дә колхозвләшкһи колтышашлык таварвләм (кэм таварым, ыргәмһм моло) шолышт траскайат. Нинһ вагон вагон хәлә шолышташ йонһм моныт, тэвэ 1932 ик пһтәриш кварталышты 40 000 отпавльәнһм (колтымы хәдһр аравләм) 1.538 тонн нәлһцәшһм молыжымат шолышт йактарәнһйт. Улыжым попышаш кһнь, класс шот тышманвлән шолыштмы дон врәдһтьэльствы

гыц лишы кӧтыр (увиткыжы) лу, шуды мӱ-
льион тӱнгӱш шотлалтӱш.

Класс шот тышманвлӓ лӱмӱнок малын
социальистычӱски (общественный) собствен-
ностьюм тӱкӱдӱлӱштӱт? Тиды советски
стройын ылӱшӱт, тӱнгӱ бӱштӱт. Тидым пыдыр-
тымаш — советски бӱлӱмӱш сӱмӱм лач нӱ-
гыцшӱмок пыдыртымаш ылӱш лиӱш. Соци-
альистычӱски (общественный) собственность-
ым свӱшӱннӱӱш, тӱкӱдӱлӱштӱш литӱмӱм
правитьӱльствы йуктон кӱлӱсэн пуӱн; тидым,
тӱкӱдӱлӱштӱш литӱмӱм тӱкӱдӱлӱштӱшвлӓ-
жӱм гынь — халыкын тышманӱш лӱмдӱн кӱ-
лӱсэнӱт, нинӱндон пыток кӱрӱдӱлӱш кӱрӱ-
лӱм кӱлӱсэн.

Сӱдӱндон тӱвӱ ровочывлӓ дон колхознь-
ыквлӓ класс шот тышманвлӓм йыксыр бӱш-
тӱмӱмӱок пыт кычаш правитьӱльствыгыц
тӱргӱнӱт. Мӱльионын шотлалтшы труйышы-
влӓн вольаштым бӱлӱмӱшӱшкӱ пыртышашла-
нӱн, совет правитьӱльствы 7 августын йори
законом лыктын; ти закон сӱмӱнӱ халыкын
тышманвлӓштӱлӱн судӱбнӱ рӱпрӱси манмы
шотӱшӱжӱ лӱӱш тӱ пурлыкшым шывшын
нӱлӱш бӱштӱн, вуйнаматыштым куштылташ
лимӱштӱ — иктӱ 10 игыц чӱдӱн агылла
питӱрӱш шӱндӱш суйаш тӱ пурлыкшым
шывшын нӱлӱш суйаш кӱрӱлӱм бӱштӱн.

Советски закннвлӓ цилӱок **рӱволюци-**

онный ылыт, Ышкэ пѳсы тѳрыштѳдон класс шот тышманвлэ ваштарэш — кулак, бай, манапвлэ, пэрэкупшиквлэ ваштарэш тэ халыкын молы тышманвлэжѳ — вредитьѳл, растратчиквлэ, общэствэнный (государствын, колхозын, коопэрацин) собствэнностьым йактарышывлэ ваштарэш шагалтэн шѳндымэн ылэш.

Общэствэнный собствэнностьым пэрэгѳмаш гишэн лыкмы дьэкрэт улы цилэ принципальностьшыдон мэнмэн сэндалѳкѳштѳнэ общэствэнный собствэнность гишэн шѳндэ. Ти дьэкрэт прольэтар дѳктатурым пинѳдэмдѳмаштѳ, советски соѳузышты капиталѳстѳичэски эльэментвлэм йыксырок пѳтэрэш айыртэмѳнок пишок кого значэньэн ылэш. Тидѳ мэгѳцнэ рэволюционный шотан когон цартакан, шижѳн анчымашым дэ общэствэнный пурлыкым йактарышывлэдон ньима ѳжэлайѳдэок пыт кѳрэдэлмашѳм тэргэ. ВКП(б) ЦК дон ЦКК-н остатка пльэнумыштыжы Рэволюционный законностьын задачыжым Сталын тэн тэнгэ анжыктэн пуш:

„Мэнмэн ѳжэпѳштѳш рэволюционный законностьын ѳрдѳжы общэствэнный собствэнностьын пэрэгѳмаштѳ ылэш, молыштыжы гѳнь ньигыштат агыл.

Тэвэ малын общэствэнный собствэнностьым пэрэгѳмаш вэрц кѳрэдэлмаш, совет

властьын законвләждон мә кидышкына пу-
мы улы цилә мәрәвләжы, улы цилә средст-
вавләжыдон кырәдәлмәш,— партьын ырды за-
дачывләжы лошты ик кого задачыжы ыләш“
(Сталин).

Рэволюционный законность гишән вопро-
сым Сталин т. тәнгә тәвә шындыш. Обще-
ствәнный собственностьюм тыкәдәлыштшы-
вләм шүшы либерализмә анжымашлан ньи-
магань вәржәт линжәт ак кәрт. Обществәнный
собственностьюм шолыштмаш тон йактары-
маш ньимадонат наказыдә кодыман лишәш-
лык агыл.

„Сталин тәнг анжыктыш: буржуазный за-
конвләжы частный собственностьюм пәрәгән
шалгащ лыкмы ылыныт кынь, мәнмән закон-
навләжы обществәнный собственностьюм,
колхозвлән собственностьюм пәрәгәш, кол-
хозвләм ышкымыштым цаткыдәмдәш лыкман
ылыт. Рэволюционный законностьюм кол-
хозвлән интьерәсыштым пыдыртышывлә ваш-
тарәш, труйышы хрәсәнвлә ваштарәш ли-
мылә законом пыдыртышывлә ваштарәш мә
виктәрәнә, рэволюционный законностьшым
улы цилә пйсы тыржыдон совет властьын
законвләжым пыдыртылаш колхоз ваштарәш
ышкә улы силажым цымыраш путайышы ку-
лаквлә ваштарәш виктәрән шындымән ыләш
(Коганович).

Прольэтар государствын законвлә гишән ма улы кәлэсыйгыцшы тәвэ тиды рашкы-дын кайэш: „Рэволюционный законность“ пролэтар диктатурым цаткыдәмдймашты, ровочый дон труйышы хрәсәнвлән интьэрэсыйштым ләвэт пәрэгән шалгымашты ик крэнной Ырды срдстважы ылэш“ (рэволюционный законность гишән лыкмы правитьэльствын постановльэньыгыцшы).

Тәвэ малан, рэволюционный законностьым, парты дон правитьэльствын цилә шүдймашвләштым, постановльэньывләштым, цилә законвләштым пишок строгын Ылымашышкы пыртән миаш тэргәлтэш. „Ик пырцыкым законгыц кач Ыштымашыжәт, советски порәдкым ик лаштыкын пыдыртыман лиэш кыньәт, тиды ыраж ылэш, ти ыражым труйышывлән тышманвләшты тйшәкэнок итальяэн колташ цацат“ (Лэньин).

Рэволюционный законностьым айыртэмынок кызытшы вэрэмән шуку труйышы хрәсәнвләжок колхозышкы ушналт кәмәш ылмашты, дә нины ваштарэшлә класс шоттон улы цилә шыдәнвләм, совет ваштарэшлә дә оппортуныстичэски эльэментвләжы колхозвлә дон колхозныквлән интьэрэсыйштым ләвәдәш лыкмы законвләм пыдырташ, тәрсирәмдәш кырэдәлмәш ылмашты пишок строгын Ылымашышкы пыртән миаш тэргәлтэш.

Совет властын законвлӓжым ылымашышкы пыртэн мимым йажон анжаш, Лэнын тӓн кэлэсымылӓ законгыц кач ыштымӓш ынжыли манын, мадонна айыртэмьн органвлӓ — прокуратуры дон суд ыштымӓн ылэш. Нинь прольэтар дьиктатурын органвлӓжы дӓ класс шот тышманвлӓм нъимахань кымылтэок тэмдэн мимы орудывлӓжы ылыт. Тидын сэмэш ниньн вӓлӓн тэгэнь ырды задачывлӓ арталтэш: прольэтар дьиктатурым лыштараш тӓ социализмым стройымашнам пыжлыктараш пугайылшы класс шот тышманвлӓ ваштарэш пӓсын, рашкыдын, рэшитьэльны манмыла хором (отпорым) пуэн мимашым ыштэн шоктэн мимаш ылэш.

Социализмын стройымашты судын рольжы.

Йустицин органвлӓ анзылны кого хозӓйствэнно-польитьчэски задачывлӓ шалгат. Нинь — парты дон правитьэльствы жӓплӓмь производствӓннӓй планвлӓм фабрик-заводвлӓштӓ, у стройымашвлӓштӓ, кӓртньи корны дон вӓйт корнывлӓштӓ, прорыввлӓм ыштымӓлӓ прӓступльӓнӓйвлӓ ваштарэш кӓрӓдӓлмӓштӓ дон, ыштэн шокташ палшӓн мишӓшлык ылыт (бӓсхозайствӓннӓстӓтон, халатностьтон, уты аккӓл таварвлӓм кандӓн оптымаш-

вләдон, оборудованьым, машинавләм худан кычылтмашвләдон, тьэхньикьї бэзопасность правилывләм пыдыртымашвләдон моло кьїрэдәлмәш). Ти прорыввләгьїц пэрэгәлтәш лимьлә палшән, ровечыйвлән ылымәшәш ситәрән мимәшвләм дә обществәнный питаньым йөндәрән миәш палшымы дон моло ти планвләм тэмән ыштән миәш палшышашлык ылыт.

Прокуратуры дон суд тәнгөк колхозвләмәт органьизационно-хозяйствәнный шоттон пингьїдәмдәш тә хозәйствәнно-польитьичәски компаньывләм киндьї, льэсым дә молывләм йәмдылымәш (йонгәтан ыштән шокташ, вургымлә дон „шалахай“ оппортунизмдон дә ньїндон пурәм шалгымашвләдон, кулаквләлән палшымашвләдон, виртөк пингьїды заданьывләм, штрафләм шьїндымәшвләдон, виртөк раскулачывайымаш ваштарәш, нэзәр дон срьдньяк хозәйствывләдон законгьїц качок индивидуальный обложәньым шьїндымәш ваштарәш, ышкә шанән колхозышкы пырымашгишән Ләнниньїн согоньжым пыдыртышывлә ваштарәш, нэволя вольыкым, кекьїм икараш ыштымәш ваштарәш, законгьїц кач арестуйымаш, обыскым ыштымәш, труйышывлән пурлыкым отимайымашвлә ваштарәш моло кьїрэдәләш палшышашлык ылыт.

Колхозный торгәйымәш шәрьимәшым әп-

тыртымашвлә ваштарэш кырэдалмаштат прокуратуры дон судын пулышэш кого пашавлә арталтыт.

Парты дон правитьельствы ровочыйвлән дә колхозныквлән халыклан кэрәл таварым дә качшашлык әдырым ситарән миәш когон йажоэмдәш цацат, когон анжат. Ти шотышты анзылтымашвләм шукуы йштән шоктымы.

Шукуы мэроприйәтивлә (пашавләжы) лошты ик пашажы — ровочыйвлә дон колхозныквлән йлымашым куштылтышы колхозный торгәйымаш ыләш. Сола козәйстван производствын таварвләм колхозный пазарышкы толмашэш вашталтышәшжы социальистычәски промышльәнность таварвлә солашкы колтән миәлтйт. Ала дон сола лошты таварвләм вашталтымашты, тәнгә гыньәт, ти кого пашәм пыжлыктарән колташ цацышы класс шот тышманвлә йштымй шукуы әптыртымашвлә улы. Спекулянт — пәрәкупшыквлә, мародьөрвлә ровочый дон колхозныквлә шотәш паришым ужаш цацат, әдыр әкым лүлтәт тә цилә срездствадонок колхозный торгәйымашым шарышәшым тормыжлаш цацат. Ныма йжәләйыдәок пәрәкупшик тон спекулянтвлә ваштарэш, колхозный торгәйымашым шарышәшым әптыртышы вургымла дон шалахай “оппортуныствлә ваштарэш, торгәйышы ор-

ганьизацивләштѣш головотьәпвлә ваштарэш кырәдәлмәш йустицин органвләжын ик кого шотан пәшәштѣ ыләш.

Йустици органвлә анзылны шалгышы цилә ти кого хозәйствәнно - польтьичәски задачи-вләм ыштән шоктымашты прокуратурылан палшышы группывләшкѣ организуйымы ровочый дон колхозный обществәннысть кого палшымашым пуа.

Палшымашым ыштѣшѣ группывлә — производствыштат, колхозвләштәт прокуратурын „пѣлѣш тон сѣнзәжѣ“ ылыт. Нинѣ цилә вәрәок организуйымы лишәшлык ылыт: цилә фабрикывләштѣ, заводвләштѣ, у стройкавләштѣ, кѣртньи корнышты дә вѣт корныштат, совхозвләштѣ, колхозвләштѣ, МТС-шты, молы вәрәжәт. Нинѣгыц пасна, кѣзѣйтшѣ условиштѣ ылшы кого задачивләжым кәрәллә тѣр, ситәлыкок тә бойэвой тәмпләдон ыштән шоктәнжәт ак кәрт.

Палшымашым пушы группывлә рэволюционный законность вәрц кырәдәләш шагалшашлык ылыт, суд тон прокуратурылан закон гач ыштѣмәш фактвлә гишән тѣшәкок кәлән, увәртәрән шалгышашлык ылыт, прәдступльәнѣвләм исслѣдывийымашвләштѣ мо-ло палшыкым пушашлык ылыт.

Национальный республикывлә дон область-вләштѣ палшышы группывлә эчә кѣзѣйт йак-

тээт цилä вәрэок организуйэн шоктыман агыл. Шуку районвлäштѳжок нинѳ эчэ укэ ылыт, ылшывлән пашäжät ситäлык шärэн шоктыман агыл. Цилä вәрэок прокуратурылан палшышы группывлäm организуйаш кэрäl ылэш тä рэволюционный законность вэрц кѳрэдäläш массым (халыкым) тärвätэн цымырэн шокташ кэлэш.

Нацивлä лошты пасна лиälтмäшвлä ваштарэш кѳрэдälмäш.

Суд анзылны кого шотан задачыжок лән-ински национальный польитьикѳм пыдырты-машвлäдон — вэльикодьэржавный шовиньизм дон дä местный национализм азнэн тärвän-нѳмäшвлäдон кѳрэдälмäштѳ ылэш.

Лач тѳнгälтѳш кодымок мä анжыктышна: кугижән власть шуку йиш национальность-влән труйышывлä лошты иктѳ ганьы дä бѳзäкшольакла бѳлымäшѳм пыжлыктараш цацэн. Тидѳжѳм вэликоросвлäm (руш национальность) Российѳштѳ шотэш пиштѳмлä статьян, вѳлнѳ ылшэш шотлымла статьян анжымыдонок, молы халыквлäжѳ гѳнь правдымы положәнѳшкѳ дä нѳнѳлән ылмыла положәнѳшкѳ нинѳм шѳндѳмѳдонат кугижән правитьельствы бѳштэн кәрдѳн. Ровочый дон хрäsән шамышкы молы наци

халыкым ужын кэрттѳмѳлѳ бѳлѳш шамым витѳрѳн миѳн дѳ наци шоттон тѳдѳн бѳлѳ-мѳшѳм цилѳ стѳтьѳнок пыртѳн миѳн. Руш ровочѳйѳм ѳѳврѳйвлѳ вѳлкѳ ѳѳшкѳрѳн, тѳуркѳм армѳнѳин вѳлкѳ, нѳѳмѳцѳм лѳтиш вѳлкѳ, узбѳкѳм каракалпак халык вѳлкѳ моло ѳѳшкѳрѳнѳт.

Аѳырѳтѳмѳнок ѳѳврѳйвлѳ вѳлкѳ когон ѳѳшкѳ-кѳрымаш ылын (анѳѳисѳмѳтѳизм манмаш). ѳѳврѳйски погромвлѳ шѳрѳнок ылыныт. Ти погромвлѳштѳжѳ польѳициѳт тѳ жандармы-влѳжѳт — кугѳжѳн ѳнѳѳн пивлѳжѳ кѳдѳштѳм шоктѳнѳт, нинѳвлѳ тѳдѳм (погромѳм) бѳштѳш ѳѳри уголовный прѳстѳпнѳыквлѳм дѳ обшѳ-ства ваштарѳшлѳ ылшы ѳдѳмвлѳм подкупѳйѳн миѳнѳт. Погром годѳмжѳ когон правѳнѳт, нѳѳма вуйнаматѳѳмы труйѳшы ѳѳврѳй ѳдѳм-влѳмок шинѳт, пушѳѳныт моло.

Востоѳышѳѳ национальнѳствлѳ вѳлкѳт „лачок руш“ шѳѳѳшѳѳ ылшы шѳвинѳистѳвлѳ монѳыргѳц тѳ чиновнѳыквлѳ монѳыргѳц анжѳмашѳшѳѳ тѳлѳц пуры агыл ылын. Бѳт-рак — кирѳизѳм, нѳзѳр узбѳк хрѳсѳнѳѳм нинѳ ѳдѳмѳшѳѳжѳт пиштѳдѳлѳѳт. Кѳрѳк маханѳ мыс-кѳлѳн орландарѳмашѳжѳт, кѳѳырымашѳжѳт тѳ кѳтѳн шѳмашѳжѳт пѳлѳштѳмѳн лишѳш кодѳм, анѳѳш ѳѳшкѳрымѳн вѳлѳ лин. Тѳхѳнѳ стѳтьѳн бѳлмѳштѳѳ кѳнамжѳ ваштарѳш хоро пумѳн лин моло гѳнѳ, тѳнѳм вѳрѳ армыжлѳок

тэмдэн шуат ылын. Икәнә тэвэ Катта — Кур-
ганышты (Средный Азишты) тэнгэ шьдэшкэн
тэрвәнәмәшым тэмдымы годым, руш войским
командывайышы офицэр хала кымдыкэш тэ-
хэнь шамакан приказым тышкэн шьндэн:
„Ик руш салтакын кэм подошыжат сартвлән
тыжэм вуйгыцят шэргакән ылэш“ (сартэш
руш шовиньиствлә узбэквләм лымдылынйт).

Наци шоттон тэмдымәшым Октявр рэво-
люци пьтәрйш. Капитальистьичэски классвлә
Октявр рэволюцидон шәмбьртэн пишты-
мән ылыт тә пындашышкы колтымы ылыт.
Тэнгэ гьньят, класс шот тышмгнвлән касажы
дә тидьн агэнтвләжы социальизм стройымаш
ваштарэш кьрэдәләш пугайылыт, прольэта-
риат ваштарэш шалгаш кьрэдәлөйт, нацивлә
лошты шьдын йлымәшым эчэят йлыжты-
нэшты, пачэш кодын шалгышы тругышывлән
ланзывлә лошты эчэ киэн котшы националь-
ный шовиньистьичэски прэдрассудкывләм (ма
шонлан йньәнәмәшвләм) азыктарынэшты.

Социальистьичэски прэдриятывләшкы
пыйгэн пырышы класс шот тышманвлә—ку-
лаквлә дә подкулачныквлә шоэнат агыл руш
ровочыйвләм молы национал ровочыйвлә
вьлкы йышкырат (йэврэй, китайцы, — восто-
кыштыш нацмәнвлә вьлкы моло), ниньн
лошкы шьдым шәрәш цацат тә тидым йштэн
социальизм стройымаш пәшәм мыгэт, аптыр-

тэн колтынэштгѣ. Тидѣ шуку статьян форман мыскылымашвлѣдон Ёшкѣ цѣрѣжѣм кайзык-та: койырымаш, орландарымаш тѣ шотѣш пиштѣдѣмѣш, тѣн шотѣш пиштѣдѣ орландарѣн анжымаш, кынамжы гѣнѣ, киттонат шомаш (шимаш моло). Наци шотан ти шѣдѣвлѣдон ужын кѣртѣмѣшвлѣ нацивлѣ лошты ик тѣр ылмашым пыдыртышашланѣн лѣкмѣшвлѣ дѣ руш нацим пѣрвишѣлѣок лѣмлѣ ылшы шотѣш лыктын шѣндѣш путайылмашвлѣ вѣльикодѣэржавный шовинѣизм Ёшкѣ цѣрѣжѣм анжыкташ цацымаш ылѣш.

„Вѣльикодѣэржавный шовинѣизм — пѣрви вѣлнѣ ылшы, шотышты ылшы руш нацин Ёшкѣ курымжым кашартышы классвлѣн пѣрвиш вѣлнѣ ылмашыштым мѣнгѣш пѣртѣлтѣш цацымаш ылѣш“. — Сталин тѣн манѣш, — сѣдѣндон тидѣ „национальный вопросышты сѣк лѣдѣшлѣ шотышты ылѣш“. Вѣльикодѣэржавный шовинѣизмѣм азныктымаш пѣшѣм судвлѣ пыт кычѣнок, роал шумылаок пѣтѣрѣшѣшлык ылыт.

„Вѣльикодѣэржавный шовинѣизмгѣц вѣс вѣкѣлѣ айырлѣн кайшы мѣстный национализм — пѣрви пѣзѣртѣн урдымы нацивлѣн пѣтѣн мишѣ классвлѣ прольѣтар дѣктатурыдон до-вольна ылтымыштым анжыктымаш ылѣш тѣ Ёшкѣмѣштѣн национальный государствышкы айырлаш цацымаш ылѣш, варажы Ёшкѣ клас-

совый господствыжым тыштэкэн шындәш цацымаш ыләш“, — Манын Сталын тәг попә. Сәдһндон, тәгәок ти уклон „СССР труйышы халыквлән иктһ ганьы ылмыштым лышкы-дәмдә“. Ти уклондонат тәгәок пыт кычәнок кһрәдәләш кәләш. Тидһ гишән айыртәмһнок нацреспубликһвләштһшһ дә областьвләштһшһ йустици органвлә йштһшәшлһк ылыт. Тиштәкән вәлыкәдһржавный шовинһизм дон мәстный национальизм вһлкһ ләктһн-ләктһн кәмәш айыртәмһнок шһрән лиәлтәш.

Вәлыкәдһржавный шовинһизм дон мәстный национальизм гишән ылшы йәлавлә, когон польитьичәски значәнһн ылытат, показатһ-эльный процесс манмыла статһан, вәрһштһш туан труйышы халыкым когон постарән судышты анжыман лишәшлык. Тәхән йәлавләм анжымы годым приговорвләм лыкмаш класс шот тышманын путайылмашыжым роал шумаш вәләт агылла лижһ, тидһ эчә халыкым интәрнациональный шамдон тымдән шалгән кәртшһ дә наци шот тон шһдһн йлһмәш касажымат викок пһтәрән шокташ кһрәдәләш халыкым тәрвәтән мимән лижһ.

**Рот сәм статһан йлһмәшһн
вәлыквләжһдон кһрәдәлмәш.**

Пачәш киән кодын шалгышы народвлән культур фронт пәшә шотыштат рәволюцивлә

лошты пиш кого сѣнгѣмашвлѣ улы. Пѣрви сѣк пачышты шалгышы нацивлѣн труйышы халыкым пѣлѣшѣт акли. Нинѣ таманьар гѣнѣ когон кушкын кѣнѣт, культуры дѣ Ылѣмаш йонѣштѣштѣ шуку когон анзыкыла кѣн колтѣнѣт. Тѣнгѣ гѣнѣят, Совет сѣндѣлѣкѣн кыды народвлѣштѣжѣ, айыртѣмѣнок восто-кышты, кѣзѣт йактѣят эчѣ роды йых сѣм Ылѣмаш тошты овуцавлѣ пѣтѣн шотѣлѣт: ик родныхк эдѣмѣм пуштынѣт кѣнѣ, пушт-шыжым пушташ локтылмаш овуца улы, ба-ранта (обижайѣмаш гишѣн ѣль эскѣкѣм Ыш-тѣмаш кишѣн волькым ѣль молы пурлыкым нѣэвольѣок шывшын нѣлмаш, тидѣндонжы эскѣкѣм ужшы ѣль обижайѣлтшѣ эдѣмѣм довольнаѣш кодаш Ыштѣлтѣш), Ыдѣрым шо-лыштмаш, халным тѣлѣмаш овуца, кѣпѣш шотымы Ыдѣрым нѣлмѣн, кок вѣтѣдон ѣль шуку вѣтѣдон Ылѣмашвлѣ моло.

Цилѣ родовой овуцавлѣ, попашат укѣ, культуры шоттон кушкын шалгымашым во-сток народ лошты тормыжлѣн миѣт, дѣ айыртѣмѣнжок эчѣ Ыдѣрѣмашвлѣм крѣпѣ-стѣбѣшкѣ питѣрѣн урдымыла Ылѣмашкѣц, курымѣш кавалагѣц лѣкшѣшѣм тормыжлѣн шалгат.

Родовой Ылѣмашѣн сѣк когон шѣрлѣшѣ дѣ кѣзѣт йактѣят ылшы овуцавлѣжѣ: алны, Ыдѣрым шолыштмаш, кок вѣтѣдон Ылѣмаш

ылэш. Казакстан дон Киргизийышты айыр-
тэмьнок когон шәрлышы овуцажы алны
ылэш; Сэвэрный Кавказ народвлә лошты
(Ингушэтийа, Сэвэро — Осэтий, Кабардино—
Балкарски автом. область) шырэнок ыдыр
шолыштмашым ужаш лиэш тә ньэвольаок
марылан пумашвлә улы; срдньюи Ази дон
Башкиришты — кок вәтыдон, шуку вәтыдон
ылымәшвлә улы.

Малын вара ти родовой овуцавлә (кэрэк
нини чыдэмьныт кыньят) кызыт йактэят эчэ
Востокушты ылышы халыквлә лошты пьтә-
рэн шоктыман агыләп?

Пьтәрижок, эчэ кышты-тишты кызыт
йактэят байвлә, манапвлә, муллавлә дә тошты
годшы овуцавләм кычышы молы эдэмвлә
ылытат, ти овуцавлә пьтән шотэлыт. Ти тош-
ты овуца касавлә ниньлән выгоды (самылан)
ылыт. Тидьвлә кышты тиштыжы эчэ ниньлән
халык лошкы ышкә шамыштым витәрән шал-
гаш палшат, халыкым ниньн шамакыштым
колыштыктымла кычән урдат, ышкымыштын
класс шот интьэрэсыштылән йаралла труйышы
халыкын интьэрэсыжы ваштарэшлә ти ову-
цавләм вьктәрят.

Коктэшыжы, восточный кәтә тыр крэной
народ лоштыш пьцкэмьшышты ылышы лан-
зывлә лошты овуцавлән привичкывлән, тьо-
тавлә годшы ма ылмым цилә шынымәшвлән

власть эчэ силан ылэшәт, ти овуцавлә пйтән шотәлыт.

Тоштылан кымал ылымәшым тытыштымок ислам, адат, шариат палшымыдон духовәнствы кычән урда дә пингьдәмдән миә, ислам, адат, шариат ылмыдон халыкын шамыштыжы ти овуцавлә кычән урдалтыт. ●

Адат тон шариат родовой сэм ылымәш условишты ләкшывлә ылыт, бндәжы гынь, усәмән общәствәннй ылымәшты, совет сэм ылымәш ылмашты рэакционнй дә тырхаш литымывлә ылыт. Ниным викок йамдыдә родово сэм ылымәшкыц котшы касагыц эчэ шукуы вэрәмә айырлән шокташ акли лиэш.

Тәнгәлән гыньәт лач ик админьистративнй мэрәвләдонок вэлә тидым пйтәрән шокташ акли. Адат когон пачәш котшы халыкын шамышты ылә, культурыдә, ньямамат пәлыдымәш ылмашты ыләшывжы йон улы. Сәдындон тәвә, пыт, кужын воспитательнй пәшәм видән вэлә дә ньигынам мирәйылымәлә кулачәствыдон дә байвләдон кырәдәлын вэлә ирыктән, сынгән пйтәрәш лиэш.

Ти шотышты пүлә ыштән шоктымы. Аулвләшты, кишлаквләшты ыдырәмәщ клубвлә, краснй уголк тон йуртывлә ыштымы, воспитательнй (тымдымаш) пәшә когон видәлтәш. Восточнй ыдырәмәшвлән шукуыжы пәрвишы питырнәлт, крәпысть шотышты

ганьы Ылымашкыц викок лăктын шомаш корнышкы вазалыныт. Нинѝ чадрам, паранджам кыдаш шуэн колташ тѝнгăлыныт, культуры шоттон вианымаш корныдон смэлан кэаш тѝнгăлыныт. Ти корныштыжы вэлэ тэвэ шуку нэлы, тура корнывлă улы, тидѝвлăм сѝнгэн шокташ шуку когон палшымашым пуэн миаш кэлэш. Востокуштыш труйышы Ыдѝрăмашым крѝпѝсть шотышты Ылымашкыц викок ытараш ти палшымашым парты дон правитьельствы нѝгынам йаңгылыдымашла пуэн шалгат, тѝнгэок вăрѝштѝш организацивлăат, тѝ шотышты прольэтарски судшат тидѝм Ыштэн миат. Нѝгышкат ай-ѝнѝдѝмашлă родовой овуца касавлă ваштарэш суд пинѝдѝн пăшăм видă; ти касавлă Ындэ, совет законвлă статьян, уголовный прѝступльэньѝ шотэш шотлалтыт. Кок вăтѝдон, шуку вăтѝдон Ылымаш уголовный кодѝэкс статьян ик и кыташ йактэ принудѝтьельный ровотадон аль тѝжэм тѝнгă йактэ штрафтон наказалтэш; алным пумаш ик и кыташ йактэ принудѝтьельный ровотадон аль алны нăрѝкăш штрафтон наказалтэш. Нѝэвольа марылан пумаш, и-гэчѝ шотымым нăлмаш кишăн эчэат строгын — кок и йактэш питѝрѝмаш йактэ суйалтэш.

Адат тон шарият кышэц суйымаш рэшэньѝм лыкташ судѝа лимашэш, икăнă ик-

тЫштЫм суйыктылшывлэм Ышкэ кит лЫвэлнЫ
ылмы вэлдЫк Ышлэн самылым Ыштэн суйы-
мыдон совет закон ньэгЫцшЫм пыдыртыш-
влэм принудитьэлный ровоташкы ик и йак-
тэ аль тЫжэм тэнгаш йактэ штрафым тУлЫк-
таш суйымы лишашлык ылыт.

Родовой сэм Ылымаш овуцан касавладон
кЫрэдэлмаштЫ анзылтымашыжы националкы
ЫдЫрэмашвлэ лошты воспитательный рово-
там кынарышкы кымдан шэрэн шоктымашым
покта лиэш. Тэхэнь суд йэлавлэ циланок
показатьэлный процэсстон суйыман лишаш-
лык, тэхэнь суд процессЫм видЫмЫ годым
колышташ ЫдЫрэмашвлэм шывшмы лишашлык
тэ приговоржат кымдан ынгылдарымы ли-
шашлык.

Родовой сэм Ылымаш овуцан вэлЫквлэ-
штЫм, Ышкэ статьян характерэн ылмы вэл-
дЫк вЫлкЫ лыкташ пиш нэлЫ; тидЫ нинЫн-
дон кЫрэдэлмашЫжЫмат тормыжла. Шоэн
агыл, халык Ышкэйт тэхэнь прэступльэньЫвлэм
пышкыды кымылдон, мирэЙЫмЫлэ анжа дэ
нинЫм йустици органвлэгЫц лэвэдэш вэлэ.
СэдЫндон тэвэ, район прокурор йЫр цилэ
вэрэок националкы-ЫдЫрэмашвлэ логЫц цат-
кыды общэствэнный активым Ышташ кэрэл;
нинЫ ти прэступльэньЫвлэм вЫлкЫ лыктын
миштЫ дэ йустицин органвлэшкЫжЫ кэлэсэн
миштЫ.

Социализмън тышманвлăжым тэмдѣмăш.

Класс тышманвлă дон нинѣн агѣнтвлăштѣм нѣма ъжăлăйѣдѣок суд дон суйѣн тэмдѣмăш прольѣтар дѣктатурын бойѣвой шотышты ылшы йустѣици органвлăн крѣной задачышты ылѣш.

„Силан дă кого виѣн прольѣтар дѣктатуры, — колышы классын касажым праклаок шăвѣн колташ тă нинѣн шолы махинациштѣм шамдыртѣн шуаш — тѣвѣ ма кѣлѣш“ (Сталѣин).

Лѣнѣн тѣгѣлѣн попѣн:

„Народын тышманвлăлѣн, социализмън тышманвлăлѣн, труйышывлăн тышманвлăлѣн нѣмагань ъжăлăймăшăт ѣнжѣ ли. Ълѣн лăктăш агыл, пуштмѣшкок шоктымлаок пайанвлă дон нинѣн прихлѣѣбатыѣвлăштѣ ваштарѣш, буржуазный интѣллигѣнтвлă ваштарѣш войнам тăрвăтăш, жулык, йăл трудадон ѣлѣшѣвлăлѣн дă хульиганвлăлѣн войнам тăрвăтăш. Нинѣштăт, вѣсѣвлăштăт, пѣтăришѣ дă пачвлăштăт—ик шѣмпѣлок ылыт, капитализмън тѣтѣвлăштѣ, пайарнѣ дă буржуазный общѣствын эргѣвлăжѣ ылыт.“

„Пайанвлă дон кулаквлă — тидѣвлă ик мѣдăльѣнок кок монгыржы ылыт, тидѣ паразит ѣдѣмвлăн кок крѣной разрăдвлăштѣ, нинѣ социализмън крѣной тышманвлăжѣ ылыт, ти

тышманвлән цилә халыкын айыртәмьн анжымашкыжы нәләш кәләш, социальистьичэски общэствын законвләжым дә правилывләжым ик пьрцькьм пыдырташ цацымашэшьшток ниньм ньима ьжәләйьдэок шин шуаш кәләш. Кәрәк махань лышкыдыжат, сакой статьян лывшалтмашыжат, сакой пышкыды кымылжат ти шотышты социальизм анзылны кәләсэн мыштыдымашла кого прэступльэньь лиэш". (Лэньин. Том XXII, стр. 164). .

Пындашышкы валтэн колтымы дә эчэ викок шин пиштэн шоктыдымы тошты класвлән касавләжь мәнмән пәшәнәм пыжлыктараш, социальизм стройымаш йэлам лөэш ьштэн мыгәдәш кьрәдәльт.

Ти эльэментвләм анжымашты ньимагань ьжәләйьмәшәт лин ак кәрт. Судвлә ниньм пыток тәмдән, ташкән мишәшлык ылыт.

Прольэтарски судын воспитательный значенььжь.

Лэньин тәнг, суд-класс шот тышманвләм тәмдышы орган вәләәт агыл, халыкым дьисциплиньн ькычышы лиәш тымдышы орган ылэш эчә, — манын анжыктән. Тьнгә гьнь, суд анзылныжы труйышывлә лоштышы тьр шалгән кәрттьмь эльэментвләм общэствәнно-воспитательный шоттон тымдән витәрән шалгац

кого задачывлä шалгат лиэш. Прольэтарски судын воспитатьэльный (тымдэн куштэн мимй) значэньжы айыртэмьнок нацреспубликывлä дон областьвлäштй когон когоэмэш; тиштй культуры дон йлымäш шотышты тошты годшыгйц котшы пачэш киэн котмашат эчэ кого дä тиштй шамым пälбдымäш вэлдык, пйцкэмйшйштй дä ньима пälбдымäшйштй йлымй вэлдык айыртэмйн кыды труйышывлä лоштыжы общэствэнный порäдокшымат пидыртымашвлä улы. Тымдэн анжэн куштымаш (воспитатьэльны й манмаш) задачыжым судвлä сакой статьян мөтодвлäдон видät. Шамак толшы, суддон солашкы, колхозвлäшкй äль предприйätивлäшкй лäктйн, общэствэнно-польтичэски дон хозäйствэнный интьэрэс шотан йэлавлäm показатьэльный манмы статьян суйымаш (Хозайствэнно-политичэски кампаны дон, шовиньизм гишän дä мэстный национальизм тишäk йэлавлäдон, родовой сэм йлымäш касавлä гишän хäртймылä хульганствыйымаш кишän йэлавлäдон моло. Тэхэнь процессвлä (суйымашвлä) труйышывлäm когон постарэн эртäрымй лишäшлык, кынамжы тишкй прокурор дон общэствэнный обвинитьылвлäät лäкшäшлык ылыт.

Судышты йэлам анжэн лäкмй годымэт, суд пäшäm колыштшыжы цилäнок махань дьäйствиййн худажым дä йарыдымашыжым

Йажон шамышкы пиштэн шоктэн кэрдэш, тэнгжын кайышыжым өпкälä дä Ышкыланжы йаралла Ышкэок выводым Ыштэн кэрдэш. Йэлам анжэн лäkмыкыжы, шознät агыл, хозайствэнно-польтябрьчэски пашäвлä гишän, совет законвлäm ынгылдараш моло кытырымашвлäm Ыштälтэш. Попашат укэ, цилä ти пашäвлä пишок кого воспитатьельный значеньän ылыт тä рэволюционный законность вэрц кырэдäläш халыкым тärвätэн миät.

Правам пыдыртышы лымын эдэмвлäдон кырэдälмашты суд лач пызыртэн тэмдэн шуэн (рэпрэсси манмаш) вэлэät агыл дьействыйа. Труйышы лоштыш кыды шамым пälыдымы эдэмвлäжым, пälыдымашыжы вэлдык махань гыньät прэступльэньым Ыштышы эдэмым общэствэнный порицаньым (йätлэн пэлэштымаш), пэлэштымашым, условны суйымашым моло пуэнок суд йарыкта, пуры шамактонок колыштарэн пугайа, общэствы лошты Ылымашын социальस्थ्यчэски правилывлäm дä трудовой дьисциплиныым колышт Ыштэн шокташ тымдэн миä.

Народный судвлэн пашаштышты эдэмым трудадон төрлätэн тымдэн витärэн мимашвлäät (исправительнo-трудовое воздействие манмаш) кымдан Ыштälт миät: принудитьельный ровоташкы, шынзäш питырьдэок суйымаш. Принудитьельный ровоташкы ик

кэчѳгѳц ик и йактэ суйэн пуалтыт. При-
нудьитьэльный ровотам ровотайымаш порад-
кажы гишан приговорышток кэлэсэлтэш; ти
ровотавлэ аль пэрвиш ровота вэрѳштыжок
ровотайалтэш, аль йори органвлэ — принуд-
рота видѳшы буро анжыктымы статьян
ровотайыкталтэш.

Исправитьэльно-трудовой учрѳдвэньѳвлэ-
шкѳ питѳрымаш обэзатъэльный трудадон
ыргалтэш тэ труйважы труйышывлэ лоштыш
ѳньан агыл эдэмэтвлэм вэс эдэмѳшкѳ сартэн
шоктымашты дэ нинѳм социальистъичэски
стройымаш условиэш йаралышкы сартѳмашты
нѳгѳцшы дэ сэк ѳньан срдстважы ылэш.

Общэствэнный судвлэ.

Прѳдприѳатьиштыш производствэнно-това-
рищэски судвлэ ганьы, колхозыштыш това-
рищэски суд ганьы, дэ солаштыш общэствэн-
ный суд ганьы общэствэнный органъизацивлэ
пишок когон воспитатъэльный значэньан
ылыт. Труйышывлэ лоштышы пачэш кодын
шалгышы ланзыжым тымдымашты нинѳн
рольышты айыртэмѳнок национальный рѳс-
публыкѳвлэ дон областъвлэшты кого ылэш,
гышты тэвэ эчэ кѳзыг йактэят родовой
ѳлымаш сэмѳн овуцавлэн армыжла кайшы
касажы-вэлѳкшы пѳтэрэн шоктымы агыл, кы-

шты тэвэ социальистычэски у Ылымаш сэмьм Ыштымашты когон аптыртэн шалгышы тошты овуцавлән властьшы, культурыдэ Ылымаш властьшы, пьцкэмьш тон ньима палыды аш эчэ кызыт йактэят родовой Ылымаш сэмьм овуцавлән армыжла кайшы касажы-вэлыкшы пьтэрэн шоктымы агыл, кышты тэвэ социальистычэски у Ылымаш сэмьм Ыштымашты когон аптыртэн шалгышы тошты овуцавлән властьшы, культурдэ Ылымаш властьшы, пьцкэмьш тон ньима палыдымаш эчэ силан ылыт.

Кышты-тишты ик кудыйалышток ьдырәмашым шотэш пиштыдымаш, ьдырәмаш пүэргыдон иктөр ылтымаш шотышты Ылымаш улы. Шоэн агыл, шамак толшы тэвэ, Киргизстанышты, Мордовски областьышты, Чуваш АССР-шты дә молы национальный районвлашты марывлә ватывлаштым обществанный ровотам Ыштымашыштым цярät, кудылошты дә обществанный пашаштат ьдырәмашым шотэш ак пиштэп, ниным мыскылат, койырат моло.

Тэгэнь Ылмашвләдон кырэдалын, ьдырәмашым Ылымаш шоткыц викок ытараш обществанный судвлә айыртэмынок лымлы вэрышты лишашлыквлә. ьдырәмашым тэнглә анжыдымашкишән, тидым обществанный пашашты ровотайышашыжым аптыртымаш

кишән тэгэн тошты шаман эдэмвләм общэ-
ствэнный судышкы шывшаш кэлэш тә ан-
зылтән шалгышы труйшывлән общэствэнный
шамышты дон Ыдырәмашым колльэктивЫштЫ
циладон иктөрэш шотлыдымашла тошты старты-
ан анжымашым тэмдэн, пЫтәрэн миаш кэлэш.

Националкы - Ыдырәмашвләм производств-
ышкы шывшмаш ылмышты, прэдриятЫштЫ
дә колхозвләштЫ общэствэнный судвлән ти
кЫрэдәлмашЫжЫ эчэят когон лЫмлы шоты-
шты лит тә когон общэствэствэнно-польтиты-
чэски шотыштым лүлтят. Ылышым ирэштЫ
урдыдымаш вэрц, общэствэнный вярвләм
(лытмы пөртым, красный уголоквләм моло)
ирэн урдымаш вэрц кЫрэдәлмәштят, лЫкбэз
школышкы каштымаш ваштарэш, пЯанствы
дон хулиганствы ваштарэш, национальизм
дон тошты Ылымаш сэм привичкЫ-овуцавлә
азнымаш ваштарэш, национальный район-
вләштЫ кўльтурный рэволюци пашә шәрлЫ-
машым ма улы аптыртымашвлә ваштарэш
кЫрэдәлмәштЫ общэствэнный судвлән пашә-
ләнжЫ пишок кымда вяр пуалтэш.

Тэгэ гЫнъят, общэствэнный судвлән пашә-
штЫ у Ылымаш сэм вэрц кЫрэдәлмәштЫ
вэлэят агыл!

СоциальизмЫн анзылтымашыжы — прольэ-
тарски шам палымән дЫсципльинЫдә дә социа-
льизм стройымашты мЫльионын шотлалтшы

труйымашты мѣльионын шотлалтшы туйышы-
влӓ Ёшкэ вуйа, Ёшкэ шанэнок пӓшӓм пыт Ёш-
тӓ дӓмӓш ылтэ—линжӓт ак кэрт манын Лэньин
попэн. Сэдындон, ик рӓдӓ вэлэят агыл, труйы-
шывлӓ лошты товаришэски дӓсциплинӓм
шӓрэн пинӓдэмдӓш кэрӓлӓм дӓ социальистыи-
чэски труймаш вэрц кӓрэдӓлмӓшӓм цилӓ мон-
ыргӓцок халыкын Ёшкэ шанэн пыт рово-
тайымашыжым шӓрэн, виӓндэн миӓш, анзы-
лтышы ровочыйвлӓ пачэш кодын шалгышы-
влӓм виктӓрӓмӓ дон дӓ массы лошты тымдэн
шалгымаш пӓшӓм виктӓрӓмӓ дон ударничэ-
ствы вэрц, соцсорэвнованыы вэрц, про-
изводствышты пинӓдӓ дӓсциплинӓнӓ вэрц
пыт кырэдӓлӓш кэрӓлӓм Лэньин анжыктэн.

Прэдприйӓти дон колхозвлӓштӓш товари-
шэски судвлӓн ик сӓк Ёрдӓ пӓшӓ шотыш-
тышты—производствышты дӓ колхозышты
социальистыичэски шамдон труйымаш вэрц,
производствышты пинӓдӓ дӓсциплинӓм
шӓндӓмӓш вэрц, прогулвлӓ ваштарэш пӓшӓ-
шкӓ лӓктӓмӓш ваштарэш, пӓанствыдон,
хульиганствыдон прэдприйӓти дон колхозвлӓн
пурлык ӓдӓрӓм (станоквлӓм, машинӓвлӓм,
инструментвлӓм, сола хозӓйствӓ пӓшӓ ӓдӓр-
влӓм моло) пэрэгӓдэ, йори локтылмыла
кычылтмашвлӓдон, йажо качэстван пӓшӓ вэрц,
браквлӓ ваштарэш, шамым пӓлӓдэ Ёшкӓмӓм
видӓшӓ эльэментвлӓ ваштарэш, соцсорэвно-

ваньым дӑ ударничӑством пыжлыктарышы-
влӑ ваштарӑш, льӑтунвлӑдон дӑ социальистьи-
чӑски производством мыгӑтшӑвлӑ ваштарӑш
кӑрӑдӑлмӑш ылӑш. Ти ӑлымӑшвлӑдон кӑрӑдӑл
шалгӑн, товарищӑски судвлӑ промфинпланым
ӑштӑн шокташ тӑ организационно-хозӑй-
ствӑнный шоттон колхолвлӑм пинӑдӑмдӑш
палшӑн мишӑшлык ылыт. Шамак толшы,
Ридьӑр заводушты (Казакстанышты) парты-
дон профсоюзын вӑрӑштӑш организацивлӑ
виктӑрӑмӑдон, прогулвлӑм, бракым дӑ мо-
литӑдӑмӑшвлӑм производствышты пӑтӑрӑн
шокташ товарищӑски суд когон палшы-
машым ӑштӑн, ти палшы-
машыжы промфин-
планым тӑмӑмӑштӑт
пишок йажон кайзыш.

Сола общӑствӑнный судвлӑ вӑлӑнӑт ко-
го хозӑйствӑнно-польтичӑски задачывлӑ тӑк-
нӑт. Нинӑ вӑт ӑшкӑпӑшӑштӑдон хозӑйствӑнно-
польтичӑски кампанывлӑм, — киндӑм, шӑ-
шӑрӑм, мыным дӑ мо-
лывлӑм ӑшкӑ обӑзат-
ельствышты стӑ-
тъан сдӑйдымы
труйышы ӑшкӑт
пасна хрӑсӑнвлӑн
йӑлавлӑштӑм
анжымыштыдон
солашты йӑн
стӑтъан ӑштӑн
шоктӑн эртӑрӑш
палшӑн миӑт.
Тӑхӑн ӑлавлӑм
солашты шу-
кы кого халык
анзылны анжы-
маш ӑдӑмвлӑм
пишок когон
тымдӑн тӑрлӑн
миӑ.

Солаштыш общӑствӑнный судвлӑ солашты у
ӑлымӑш вӑрц кӑрӑдӑлмӑштӑ, пачӑш кодын

шалгышы ланзывләм социальистьичэски сэмьн тымдэн төрлэн мимашты тьнгжок кого силан орудьшотышты ылыт.

Ти халыкло общэсгвэнный организацивлән йштэн шоктэн кэртмашышты пишок кого ылэш. Национальный рэспубликывлә дон областьвлашты, партын, профсоюзын вэрйштыш органьизацивлә моньгыгьц, сола советвлә дон народный судвлә моньгыгьц кэчыньок, лымьн кэрәллә вьктарымьдон, тытыштымы контрольируйэн, инструктируйэн, дә палшән миэн, ти халыкло общэствэнный организацивлән пәщаштым вэлә йлыштәрән анцылтәрән миәш кэлэш.

Пач шамак.

Совэтски суд, прольэтар диктатурын органьвләжы лошты когон кэрәл ылшы орган, пьтәрән мимь классвлән котшы касавләдон кьрэдәлмашты — рэволюционный законом йл ймашышкы пыртән миәш кьрэдәлмашын лач анзыл позици шотыштыжок шалга.

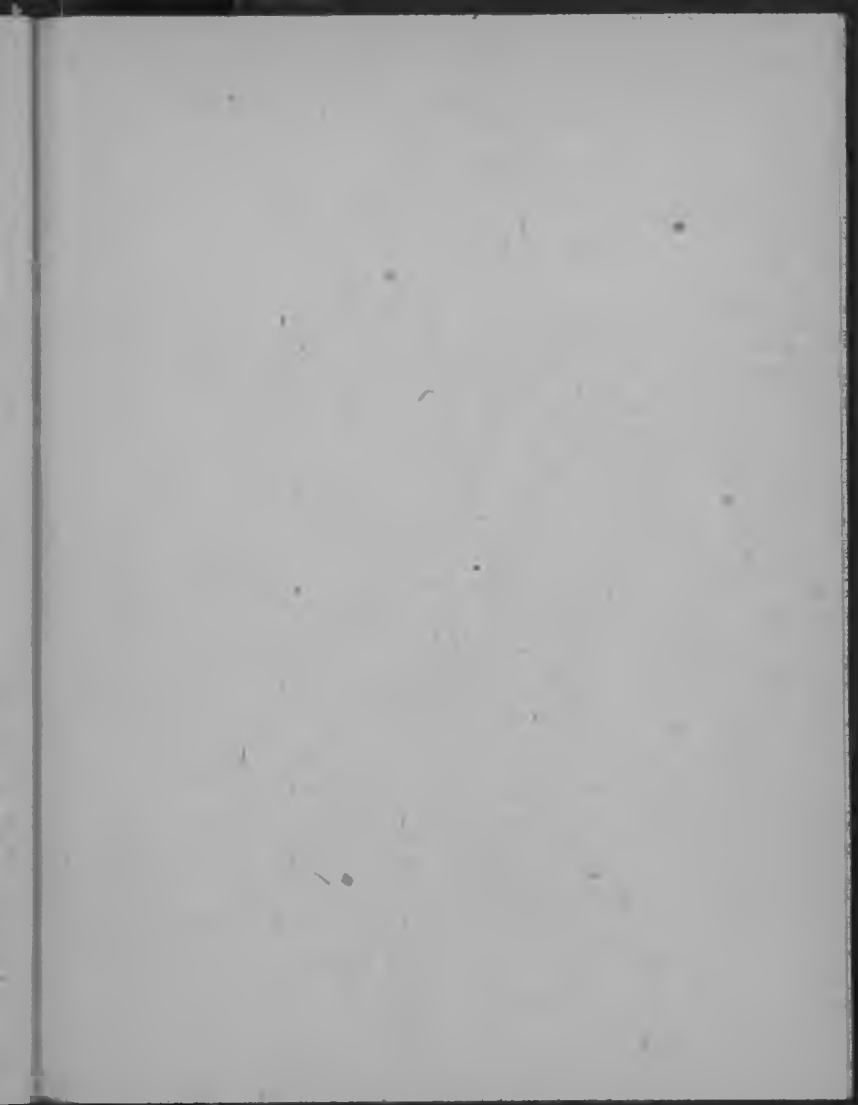
Прольэтарски судын значеньыжы (когон кэрәлжы) айыртэмынок кьзыт, социализмым стройымашын айыртэмын учаскывләшты класс ло кьрэдәлмаш азымаш ылмаш условишты, тидын мычэц оппортуныст тон контр-рэволюционный эльэмэтвлә йлыж шалгымаш ыл-

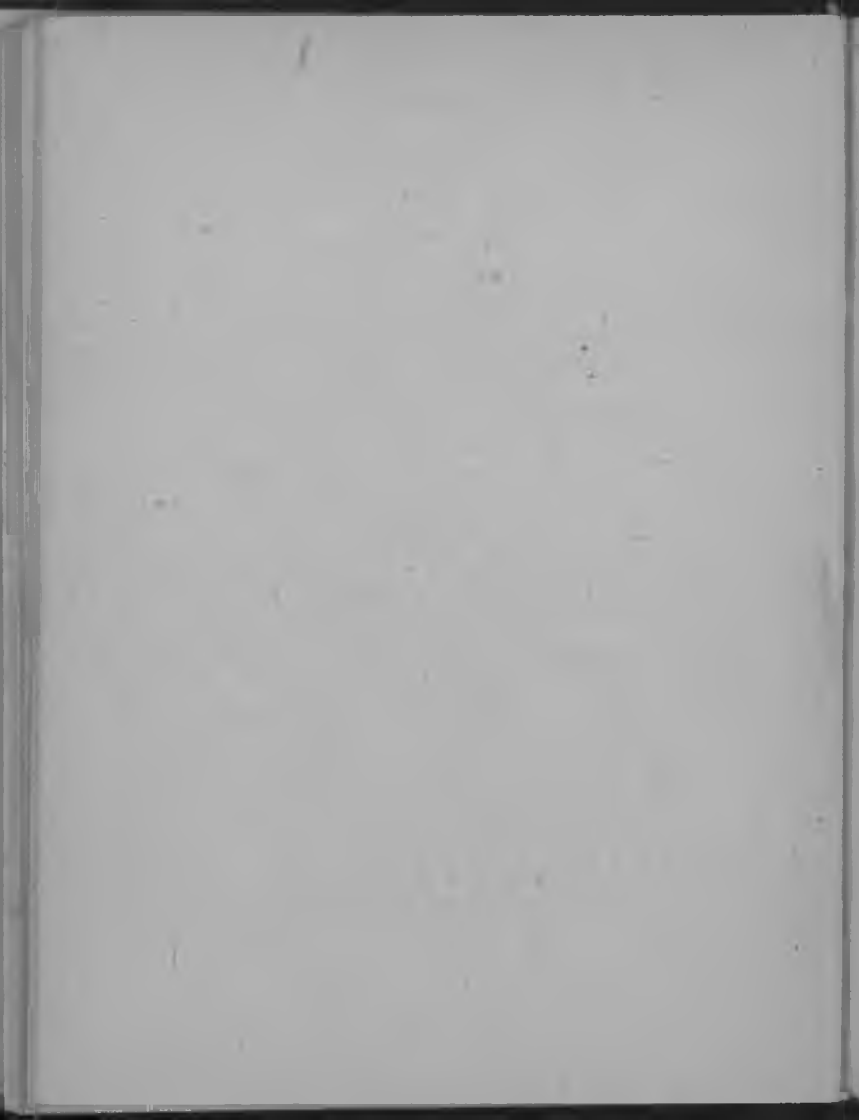
машты, прольэтар государствым лыштараш
ниньин путайымаш ылмашты кэлэсэн мышты-
дымашлаок когон кушкэш. Тидьвлә цилә —
прольэтар дьиктатуры органвләм, тьи шотышты
халык судвләмәт эчәят когон цахлакаэмдәш
рэволюционный законость вэрц кьрэдәләш
тә сьнгьимәшкьц сьнгьимәшьшкь виктәрән ми-
шь ләнъински комунист парты йьр цымыр-
наш халыкым тәрвәтән мимәшым тэргәт. Ко-
мунист парты виктәрьимьдон Совет сойузын
ровочый класс тон труйышы халык пьтәриш
патильәткьм ньл и лошток тәмән сьнгэвь,
сола хозайстван сәндәлык шотышты ылшы
Российым анзылтән шалгышы шотан инду-
стриально-аграрный манмы, сэк когон шал-
дыра сола хозайстваан сәндәлыкьшкь сәртэвь,
социализмьн фундаментшым йньаньн цат-
кыдын оптэвь, Советски сойузын вырсы
ваштәрәш шалгымаш силажым пиньдәмдэвь,
пәшәдә каштмашым викок пьтәрэвь, матъ-
риальный шоттон дә культуры шоттон труй-
ышывлән йльимәшым йажоэдымәшым сэдок
тытыштымы куштән миәш условим йштән
шоктэвь дә пәрви пьзьрньькьшть тэмдән
урдымы халыквләм социализмьн сэмдон куш-
машын кымда корнышкы, экономикь шоттон
дә культуры шоттон тытыштымы кушкын
мимәшын кымда корнышкыжы лыктэвь.

Кокшы пәтильәткьштьжь Советски сойу-

зым социальистычэски сэмдон вианьктымашты, паснан нацреспубликывлэм дэ областьвлэм ти сэмдон куштэн виандарымашты эчэят кого паша планвлэ жэплымы ылыт.

Партын XVII конфэрэнцижы — „нацреспубликывлэ дон областьвлэшты пьтарिश вьциаш план лошты социальистычэски хозайства когон пьсын кушмашышкы кугижан колонь-иальный рэжимгыц котшы пурлыкшы шотышты ылшы экономикы дон кольтуры шоттон национальствлэн пачэш котмашыштым пьтарэн миаш условим пуш“ — манын анжыктыш. Лэнински комуньист парты виктарымьдон, нацреспубликы дон областьвлэштышы мильионын шотлалтшы труйышы халык Ыньаньын кокшы патьильэткын Ыжэп такырышкыжы „капитальистычэски эльэментвлэм дэ классвлэм цилэ викок пьтарымаш „Ыжэпшкы“ классэш ланзылалтмаш тон эксплоатацим Ыляндарышы вирвлэм йыксыр йамдымаш“ тапырышкы, дэ „сандалыкын улы цилэ труйышы халыкшым шамым палэн-палэн дэ пыт кычэн класстымы социальистычэски обществам стройышы эдэмвлэшкы сартымаш“ тапырышкы пыра.

цена 20 коп.

п. володарский

национальная политика и суд

перевод

на мари-горном языке

склад издания
магазины и отделения
книгообъединения
огиз'а и коопкниги.

любую книгу
на национальных языках
высылает наложенным платежом
дом интернациональной книги
Москва, ул. Горького, 51.

1933

государственное издательство
советское законодательство
москва, красная пл., зд. ЦИК СССР пом. 26.

8-11-33
787
Мар.г.
1-36

4
K

U. 1. 0

	Map.
	1-36.